

20 lat Polski w Unii Europejskiej z perspektywy przedsiębiorstw i sektorów gospodarki

Kluczowe sukcesy, szanse i wyzwania

WSTĘP

W maju mija 20 lat polskiego członkostwa w Unii Europejskiej. Jaki był to dla nas okres i czy dobrze wykorzystaliśmy ten czas? Odpowiedź pod wieloma względami wydaje się oczywista. W naszym codziennym życiu bycie częścią unijnej wspólnoty oznacza m.in. swobodę przemieszczania po Europie oraz bezpośredni dostęp do olbrzymiego rynku pracy. Dla przedsiębiorstw przede wszystkim niezakłócony dostęp do jednego z największych rynków na świecie, ale też dostępność środków publicznych stanowiących od lat bardzo ważny impuls rozwojowy. Bez funduszy unijnych prawdopodobnie nie dokonalibyśmy również takiego skoku cywilizacyjnego w obszarze szeroko pojętej infrastruktury (gdzie postępy na przestrzeni ostatnich lat zazwyczaj przewyższały te odnotowane w innych krajach naszego regionu, które dołączyły do Unii Europejskiej w 2004 roku lub latach późniejszych).

W naszym opracowaniu nie opisujemy szeroko zdobyczy 20 lat bycia członkiem europejskiej wspólnoty (w tym np. we wspomnianym wymiarze infrastrukturalnym), ile bardziej skupiamy się na pozytywnych aspektach członkostwa związanych z funkcjonowaniem polskich przedsiębiorstw oraz poszczególnych sektorów gospodarki. Wskazujemy jednak przy tym nie tylko te obszary, w których udało nam się odnieść ewidentne sukcesy (jak pokazuje pierwsza część raportu w niektórych przypadkach naprawdę spektakularne, na miarę całej Unii Europejskiej), ale też pewne bolączki, które odczuwaliśmy w momencie akcesji, a które w dalszym ciągu pozostają naszymi słabymi stronami – jednym słowem obszary, w których mogliśmy zrobić więcej, ale z różnych przyczyn nie do końca się to udało. Z drugiej strony związane z tym wyzwania, które czekają nas w najbliższych latach, nie powinny przysłaniać licznych szans, jakie w dalszym ciągu stwarza nasza obecność w strukturach UE.

Autorzy raportu:

Krzysztof Mrówczyński
Paweł Kowalski

Podsumowanie: w których obszarach odnieśliśmy ewidentne sukcesy?

Na przestrzeni ostatnich 20 lat Polska była jednym z liderów wzrostu gospodarczego w UE

- ✓ Między 2004 a 2022 rokiem PKB Polski zwiększyło się dokładnie dwukrotnie. W całej UE szybszy wzrost odnotowała w tym czasie jedynie Irlandia oraz Malta. Skalę nadgania dystansu względem Europy Zachodniej dobrze odzwierciedla fakt, iż cała gospodarka UE urosła w omawianym okresie o jedynie 27%. Daleko za Polską pod względem tempa wzrostu gospodarczego uplasowały się ponadto inne nowe kraje członkowskie z naszego regionu.

W tym czasie szczególnie mocno zwiększyliśmy wartość dodaną w niektórych sektorach usługowych oraz w przetwórstwie...

- ✓ Ostatnie 20 lat to okres bardzo dynamicznego rozwoju (kilkukrotny wzrost) niektórych branż usługowych – zwłaszcza ICT oraz usług biznesowych dla firm. Jednym z obszarów najszybszego wzrostu było również przetwórstwo przemysłowe (a więc sektor szczególnie silnie wystawiony na międzynarodową konkurencję).
- ✓ W aż 8 dużych działach gospodarki Polska uplasowała się w unijnym TOP3 pod względem skali wzrostu od 2004 roku

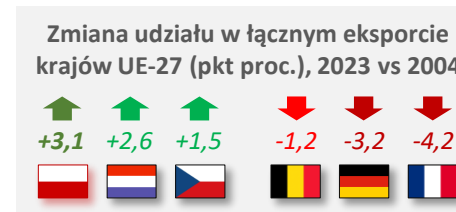
...jak również przyciągnęliśmy znaczny kapitał zagraniczny, silnie zwiększając inwestycje m.in. w przemyśle

- ✓ Od akcesji skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce zwiększyła się o ponad 200 mld dolarów. Wynik ten oczywiście daje nam 1. miejsce w regionie, ale też niewiele ustępuje temu osiągniętemu w tym czasie przez znacznie większą gospodarkę Włoch.
- ✓ Polska zaliczała się także do państw UE o najsilniejszym wzroście nakładów w przetwórstwie, a w przeważającej liczbie branż przemysłowych siłą napędową inwestycji były firmy z kapitałem zagranicznym.

Akcesja Polski do UE otworzyła polskie firmy na rynki zagraniczne. Jako kraj odnotowaliśmy najsilniejszy awans w unijnej hierarchii eksporterów

- ✓ Wszystkie kraje regionu zyskały na akcesji jako dostawcy w ramach unijnych łańcuchów dostaw, ale to Polska była największym beneficjentem procesu relokacji europejskiego przemysłu. Po 2004 roku odnotowaliśmy najsilniejszy wzrost udziału w łącznym eksporcie krajów UE-27 (o ponad 3 punkty procentowe), który w mniejszym lub większym stopniu dotyczył niemal wszystkich gałęzi przetwórstwa. Spory awans (wzrost udziału o blisko 2 pp) zaliczyliśmy także w hierarchii unijnych eksporterów usług.

Podsumowanie: Obecność w strukturach UE pozostanie ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego Polski również w najbliższych latach

Kluczowe szanse Polski na najbliższą dekadę związane z członkostwem w Unii Europejskiej

KPO i nowa fala funduszy unijnych

- Polska w najbliższych latach pozostanie jednym z największych beneficjentów funduszy unijnych, co dodatkowo wzmocni fakt odblokowania pieniędzy z Krajowego Planu Odbudowy.
- Łączna kwota środków przyznanych Polsce w unijnej perspektywie 2021-2027 wynosi około 170 mld euro i niewykluczone, że będzie to ostatnia tak duża fala wsparcia finansowego z UE. W najbliższych latach będzie to kluczowy bodziec dla inwestycji i szansa na dalszy postęp cywilizacyjny kraju.

Silniejsza ekspansja na niektóre rynki krajów członkowskich

- Polska dobrze wykorzystała okres 20 lat obecności w UE do wzmocnienia pozycji na unijnym rynku. Wydaje się jednak, iż potencjał dalszego zwiększania udziału w handlu wewnątrzspółnotowym jest wciąż znaczny – zwłaszcza, że krajowe firmy są w różnym stopniu obecne w poszczególnych krajach członkowskich.
- Na części rynków (w tym największych, jak Francja, Włochy czy Hiszpania) dostrzegamy sporą przestrzeń do wzrostu biznesu polskich firm niezależnie od lokalnej koniunktury.

Ochrona celna unijnego rynku i nearshoring

- Członkostwo w UE stanowi dla Polski gwarancję dostępu do rynku unijnego, który z drugiej strony chroniony jest przed konkurencją niskokosztowych dostawców z krajów trzecich.
- Protekcjonizm UE wzmocniać będzie sytuacja geopolityczna (wojna w Ukrainie i stanowisko Chin). Europa, z uwagi na rosnącą zależność względem Państwa Środka, może skłaniać się ku wzmocnieniu lokalnych łańcuchów dostaw (*nearshoring*), czego Polska może być jednym z największych beneficjentów.

Sprzedaż poza UE

- Obszarem, w którym krajowe firmy napotykają trudne do przeskokowania bariery, ale też który stanowi jeden z motorów ich wzrostu, jest ekspansja na rynki pozaunijne.
- Również w tym wypadku mogą one w dalszym ciągu czerpać realne korzyści z członkostwa Polski w UE, wspierającego nie tylko bezpośrednią sprzedaż (postrzeganie Polski jako kraju zachodniego, działanie pod szyldem „*made in EU*”), ale też rozwój kooperacji z firmami zachodnimi (podwykonawstwo dla eksporterów poza Unię).

Transformacja energetyczna

- Polska pozostaje jedną z najbardziej energochłonnych i „brudnych” gospodarek UE. Udział technologii zeroemisyjnych w produkcji energii elektrycznej jest najniższy w całej Unii. Wysokie koszty uprawnień do emisji CO₂ sprawiają zaś, iż wkraczamy w erę drogiej energii (droższej niż średnio w UE) oraz penalizacji polskich firm za ich ponadprzeciętną emisjogenność. Przyspieszenie transformacji energetycznej staje się naszym priorytetem inwestycyjnym, rzutującym na konkurencyjność firm.

Emisyjność Polski¹ jako % średniej unijnej (2022)

Gospodarka obiegu zamkniętego

- Choć Polska stopniowo nadrabia zaległości względem UE w zakresie przetwarzania różnego rodzaju odpadów, to duży dystans utrzymuje się wciąż m.in. w zakresie recyklingu odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych. W obszarze tym na firmy narzucane będą coraz wyższe koszty w ramach tzw. rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP), a kosztowne dostosowania w tym zakresie wymuszać będą na polskich firmach także ich zagraniczni klienci (choćby ze względu na wymogi ESG).

Wskaźnik recyklingu opakowań z tworzyw sztucznych (2022)

Sektory wiodące

- O ile niemal we wszystkich gałęziach przetwórstwa w przeciągu 20 lat umocniliśmy swoją pozycję w UE, o tyle stosunkowo najstarszy progres odnotowaliśmy w sektorach wiodących, cechujących się wyższą innowacyjnością, zaawansowaniem technologicznym oraz poziomem płac. W branżach takich jak chemiczna, farmaceutyczna czy maszynowa nasze udziały w unijnym eksporcie są niskie, a saldo handlu zagranicznego wyraźnie ujemne (z reguły znacznie bardziej niż w momencie akcesji).

Saldo handlu zagranicznego Polski - wybrane branże (mld euro), 2023

Inwestycje przedsiębiorstw

- Pomimo iż inwestycje firm w Polsce rosną szybciej niż w UE, realny PKB wzrósł w ostatnich 20 latach jeszcze mocniej. Świadczy to o efektywności firm w obszarze wydajności pracy. W ostatnim czasie relacja nakładów do wartości dodanej w wielu sektorach obniżyła się jednak poniżej przeciętnych poziomów europejskich, a dalsze zaniedbania inwestycyjne mogą w przyszłości rzutować negatywnie na konkurencyjność firm. Szczególnie niepokojący jest zastój inwestycyjny w sektorze energetycznym.

Inwestycje w środki trwałe w relacji do wartości dodanej (2022)

Innowacyjność

- W ostatnich latach Polska wyraźnie zwiększyła aktywność w obszarze badań i rozwoju. Dystans do europejskich liderów czy nawet niektórych państw naszego regionu (Czechy, Słowenia, Estonia) jest jednak wciąż znaczny. Szczególnie duże różnice w relacji wydatków na R&D do wartości dodanej występują w sektorach wiodących, na których rozwój powinniśmy szczególnie postawić, jeżeli chcemy uniknąć pułapki średniego dochodu.

Wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB (2022)

1) Emisje CO₂ w relacji do wartości dodanej
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

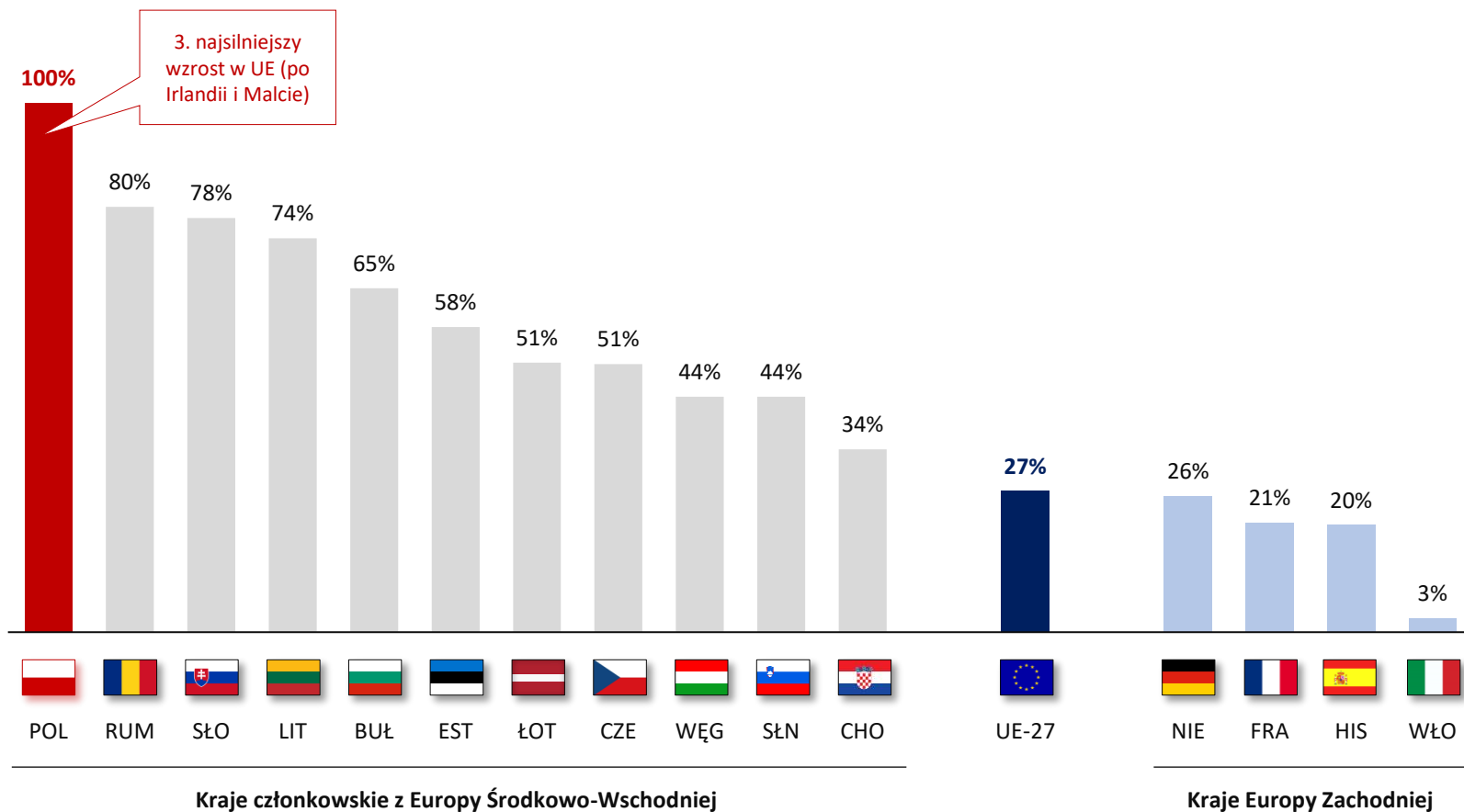

- ▶ **Dwie dekady sukcesów gospodarczych.
Co się najbardziej udało?**
- ▷ Szanse na najbliższe lata związane z członkostwem Polski w UE
- ▷ W których obszarach mogliśmy zrobić więcej?
Kluczowe wyzwania na przyszłość.

Pomijając specyficzne przykłady Irlandii oraz Malty, nasz kraj odnotował po 2004 roku najsilniejszy wzrost PKB spośród wszystkich państw członkowskich UE

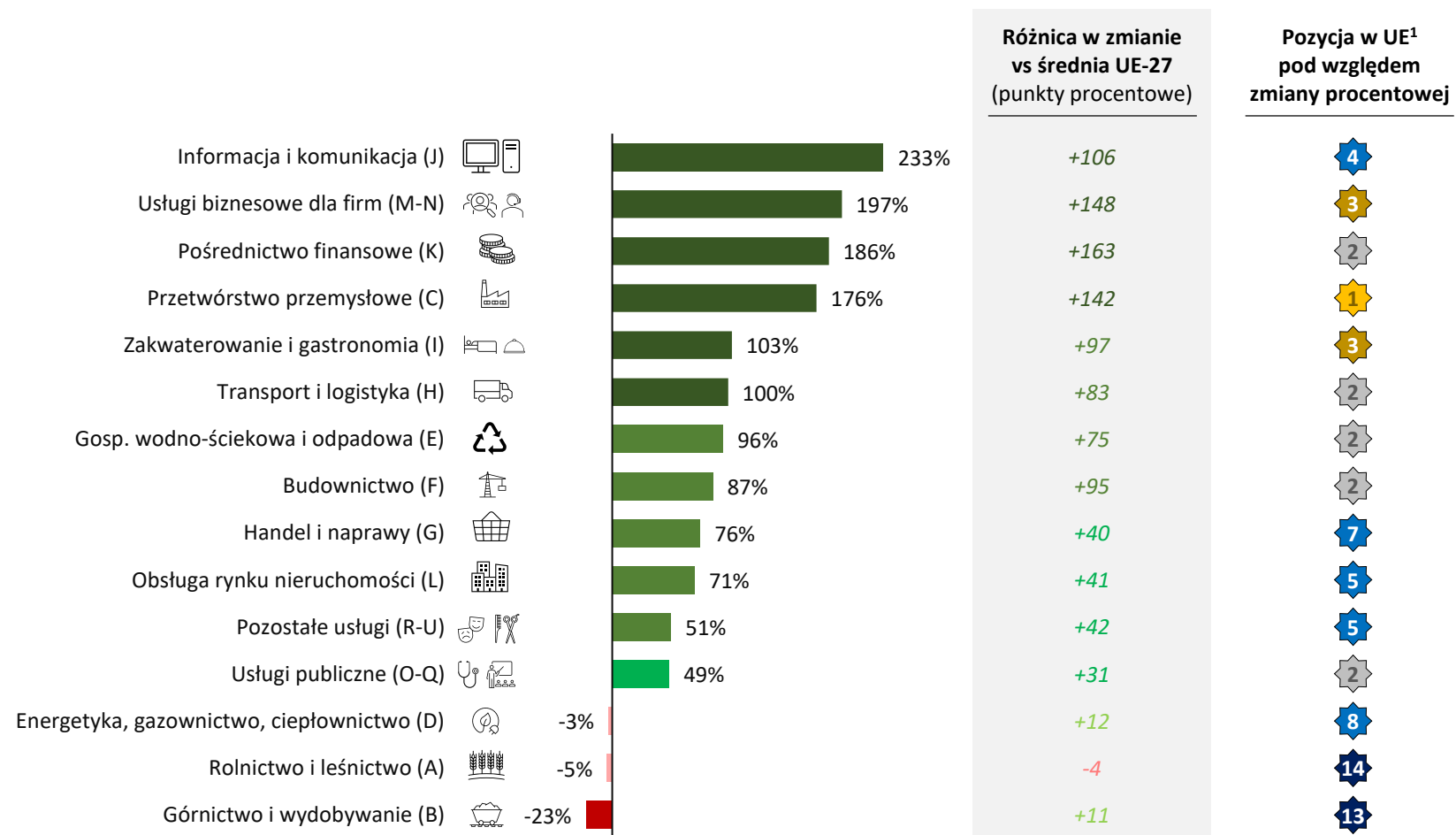
Zmiana realnego PKB Polski pomiędzy 2004 a 2022 rokiem na tle krajów regionu i największych krajów Europy Zachodniej

- Wszystkie kraje, które przystąpiły do Unii Europejskiej w 2004 roku lub później notowały w ostatnich kilkunastu latach wyraźnie wyższe tempo rozwoju gospodarczego niż kraje Europy Zachodniej. Było to oczywiście w dużym stopniu efektem konwergencji dochodów ludności tych państw względem bogatszej Europy Zachodniej, ale też silnych bodźców ekonomicznych, jakich gospodarkom tym dostarczyła akcesja do UE (wraz z swobodnym dostępem do jednolitego rynku europejskiego oraz funduszy unijnych, a także przepływem kapitału i ludzi).
- Co istotne, Polska znalazła się na szczycie listy państw z najszybszym wzrostem gospodarczym minionych dwóch dekad. Pomiędzy 2004 a 2022 rokiem PKB Polski zwiększyło się realnie około dwukrotnie. Pod tym względem wyróżnialiśmy się również na tle dynamicznie rosnących gospodarek naszego regionu. Przykładowo wzrost PKB Czech i Węgier był w tym czasie o połowę słabszy. W całej Unii Europejskiej wyższe tempo rozwoju gospodarczego odnotowały w tym czasie zaś jedynie Irlandia i Malta, których wyniki są nie do końca miarodajne z uwagi na specyficzne uwarunkowania prawne, przyciągające do siebie ze względów podatkowych liczne firmy zagraniczne (w tym globalne koncerny).

Realny wzrost wartości dodanej koncentrował się zwłaszcza w sektorach usługowych oraz przetwórstwie przemysłowym

Zmiana wartości dodanej (w cenach stałych) poszczególnych sektorów polskiej gospodarki pomiędzy 2004 a 2022 rokiem

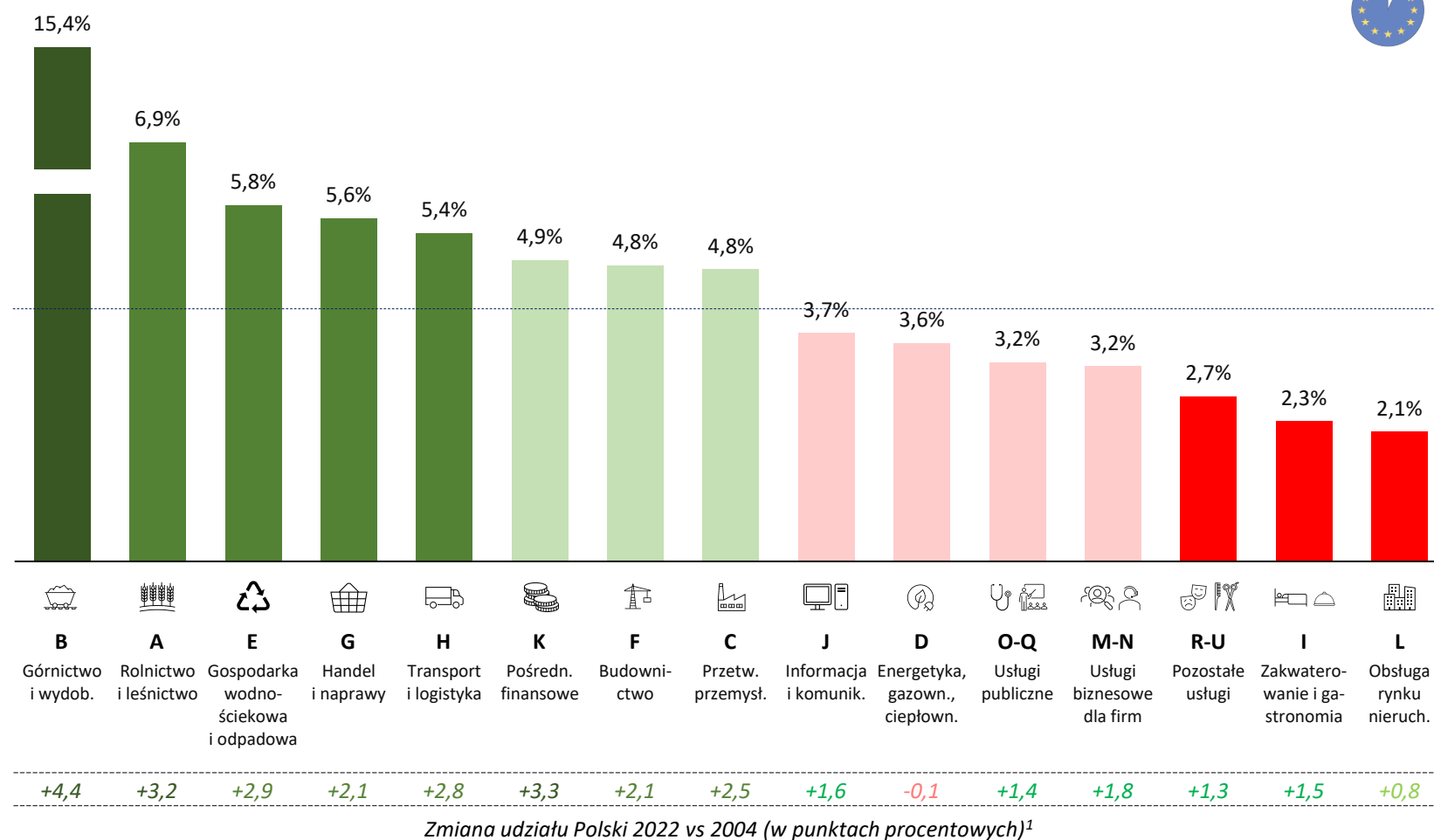
- Wśród sektorów, które po akcesji Polski do Unii Europejskiej odnotowały szczególnie silny (około trzykrotny) realny wzrost wartości dodanej znalazły się zwłaszcza niektóre branże usługowe: informacja i komunikacja (sekcja PKD J), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz administrowanie i działalność wspierająca (M-N) czy pośrednictwo finansowe (K). Wzrost łącznie o 176% odnotowało również przetwórstwo przemysłowe, co było najwyższą dynamiką w całej Unii Europejskiej (nie licząc Irlandii). W tym samym okresie wartość dodana branży zakwaterowania i gastronomii (I), transportu i logistyki (H), gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej (E) czy budownictwa zwiększyła się zaś około dwukrotnie.
- We wszystkich wymienionych przypadkach (poza informacją i komunikacją) Polska znalazła się w pierwszej trójce państw UE o najsilniejszym łącznym wzroście po 2004 roku, z bardzo dużą różnicą pod tym względem (sięgającą od ponad 70 do nawet 160 punktów procentowych) w stosunku do średniej unijnej.
- Z drugiej strony niewielki regres wartości dodanej w ujęciu realnym odnotowany został w omawianym okresie w 2 sekcjach polskiej gospodarki: szeroko rozumianym sektorze energetycznym oraz rolnictwie i leśnictwie (to drugie było jedynym obszarem z gorszą dynamiką wzrostu od średniej unijnej). Górnictwo i wydobywanie było zaś jedynym obszarem, w którym spadek wartości dodanej po 2004 roku był naprawdę silny (choć i tak słabszy niż w całej UE).

1) Z zestawienia wyłączone najmniejsze kraje Wspólnoty (Cypr, Malta, Luksemburg) oraz Irlandię (hub dla zagranicznych korporacji, zwłaszcza w obszarze przemysłu farmaceutycznego, medycznego i IT, który swój ponadprzeciętny wzrost zawdzięcza w dużym stopniu silnym preferencjom podatkowym)
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Udziały Polski w wartości dodanej poszczególnych sektorów całej UE są silnie zróżnicowane. W niemal wszystkich przypadkach są one jednak wyraźnie wyższe niż w momencie akcesji.

Udział Polski w łącznej wartości dodanej poszczególnych sektorów w Unii Europejskiej, 2022

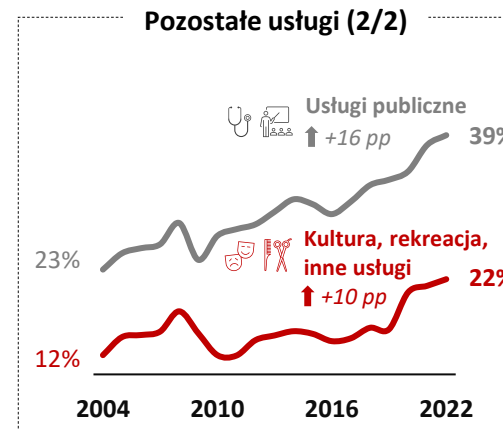
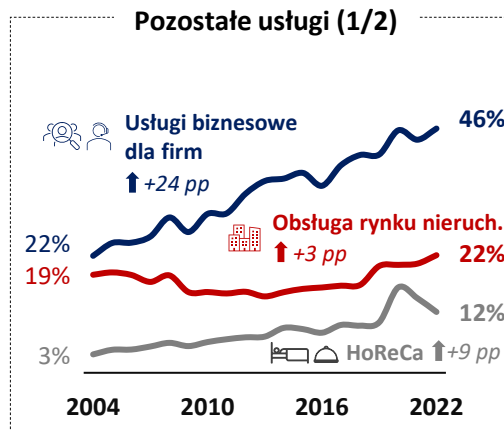
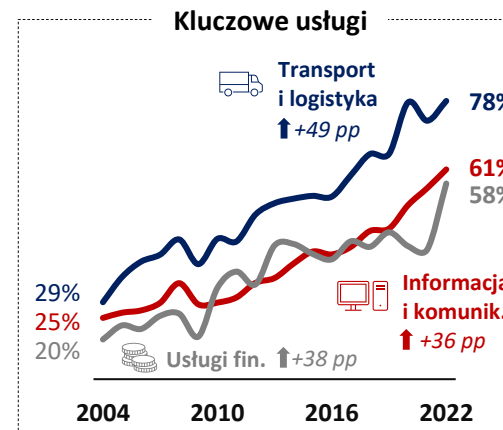
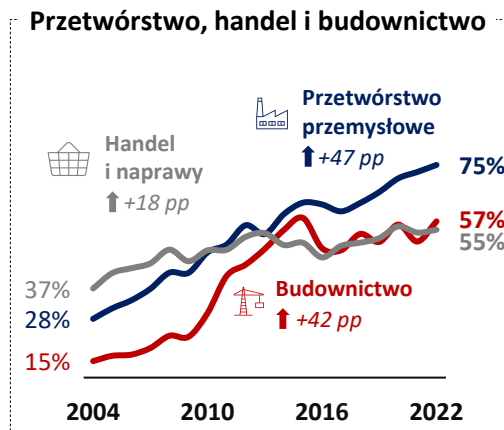
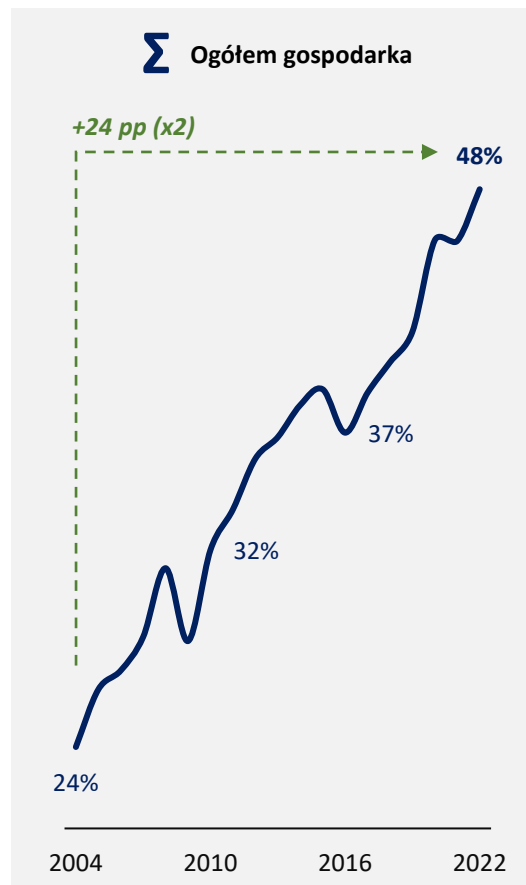

- Polska gospodarka wygenerowała w 2022 roku około 4% unijnego PKB. W części sektorów kontrybucja w łączną wartość dodaną UE jest jednak zdecydowanie wyższa. Dotyczy to zwłaszcza notującego silny regres w całej Wspólnocie górnictwa i wydobywania, gdzie udział naszego kraju przekracza 15%. Drugim silnym obszarem specjalizacji Polski pozostaje rolnictwo i leśnictwo (blisko 7% udział). Poza tym ponadprzeciętną rolę w wartości dodanej krajów członkowskich odgrywamy m.in. w handlu i naprawach, budownictwie, przetwórstwie przemysłowym, części sektora użyteczności publicznej (gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa), ale już tylko nielicznych sektorach usługowych (transport i logistyka, pośrednictwo finansowe).
- Najniższy poziom rozwoju (a tym samym kontrybucję w tworzoną w UE wartość dodaną w przedziale jedynie 2-3%) Polska przejawia z kolei w obsłudze rynku nieruchomości, zakwaterowaniu i gastronomii oraz kulturze, rozrywce, sporcie i rekreacji. Zwłaszcza dwa ostatnie sektory są jednak powiązane bądź z szeroko rozumianym wypoczynkiem, bądź też usługami czasu wolnego, a więc zależne m.in. od generalnej atrakcyjności turystycznej danego państwa, jak i zasobności portfeli gospodarstw domowych (wydatki mocno wykraczające poza sferę niezbędnych).
- Udziały Polski w unijnej wartości dodanej niemal wszystkich sektorów (poza energetyką) wykazały na przestrzeni dwóch dekad wyraźny wzrost. Najsilniejszy był on jednak w obszarach lepiej rozwiniętych w naszym kraju (z mocniejszą pozycją w UE), podczas gdy w tych charakteryzujących się mniejszą rolą Polski był on zwykle wyraźnie słabszy.

¹ Udziały w wartości dodanej UE za 2004 i 2022 rok liczone w cenach bieżących. Udziały za 2022 rok dla górnictwa i rolnictwa zawyżone z uwagi na wysokie globalne ceny węgla (główny produkt krajowego sektora wydobywczego) oraz produktów roślinnych (wysoki udział zbóż w strukturze produkcji rolniczej).
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Członkostwo w Unii Europejskiej pozwoliło polskiej gospodarce rozwijać się szybciej kosztem m.in. mniej innowacyjnych (a co za tym idzie konkurencyjnych) krajów południa strefy euro. Dobrze ilustruje to porównanie z Hiszpanią.

Wartość dodana Polski jako % wartości dodanej Hiszpanii¹ – ogółem i w wybranych sektorach 2004-2022

- Hiszpanię cechuje najbardziej zbliżona do Polski wielkość populacji i dość przeciętny - jak na warunki zachodnioeuropejskie - poziom rozwoju gospodarczego. Poszerzenie UE o nowe państwa postawiło ją w dość trudnym położeniu konkurencyjnym, spowalniając jej dotychczasowy wzrost.
- Porównanie łącznego PKB, jak i wartości dodanej poszczególnych sektorów w obu krajach pokazuje dynamiczne tempo nadgania przez Polskę dystansu na przestrzeni ostatnich dwóch dekad. W momencie akcesji PKB naszego kraju odpowiadało około ¼ hiszpańskiego, podczas gdy w 2022 roku relacja ta wyniosła już blisko 50%. W kilku obszarach zbliżanie się potencjałów obu gospodarek następowało szczególnie szybko - zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym oraz transporcie i logistyce - a więc sektorach mocno wystawionych na konkurencję międzynarodową. W sektorach tych w 2004 roku Polska wytwarzała niecałe 30% wartości dodanej Hiszpanii, podczas gdy w 2022 roku już ponad ¾.
- Dynamiczny rozwój na tle przeżywającej poważny kryzys nieruchomościowy Hiszpanii nasz kraj notował również w budownictwie, a różnice w poziomie generowanej wartości dodanej mocno zmniejszyły się także w części innych sektorów usługowych (ICT, pośrednictwo finansowe, usługi biznesowe dla firm, usługi publiczne) oraz w handlu. Najniższy poziom rozwoju (i najślabszy progres na przestrzeni lat) na tle mocno opartej na turystyce Hiszpanii Polska wykazuje zaś w sektorze HoReCa, obsłudze rynku nieruchomości oraz usługach czasu wolnego (kultura, rozrywka, sport i rekreacja).

1) Liczona w euro (w cenach bieżących)
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Ważnym bodźcem rozwojowym polskiej gospodarki były w tym czasie płynące do Polski szerokimi strumieniami bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Ich skumulowany poziom zwiększał się średnio o ponad 10 mld dolarów rocznie.

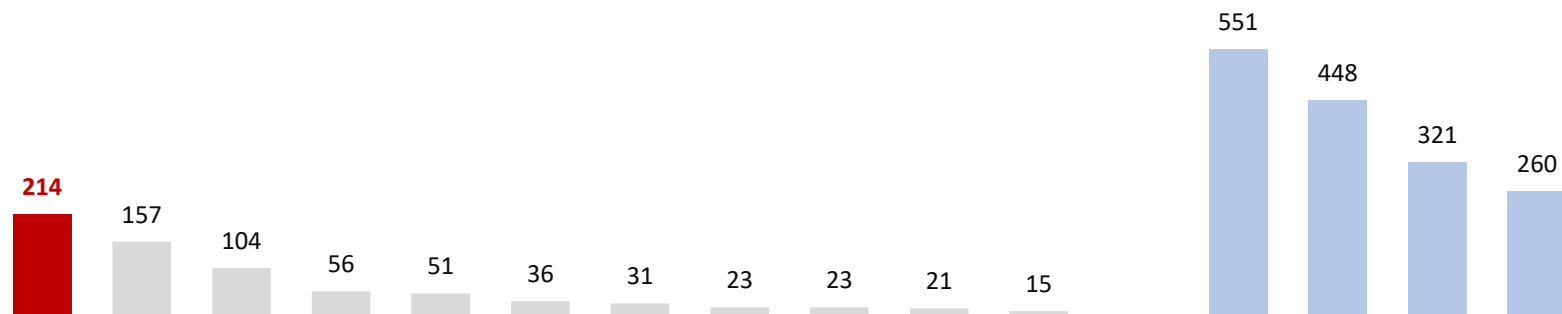
Wzrost stanu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce na tle krajów regionu i największych państw Europy Zachodniej, 2022 vs 2003 (stan na koniec okresu)

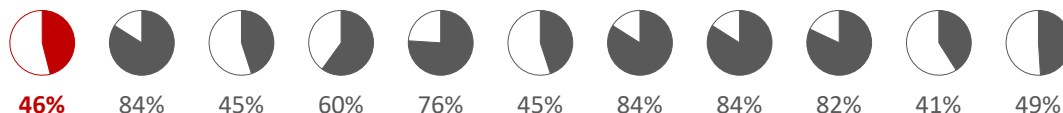
Mld dolarów

Średnioroczne tempo wzrostu

+9% +8% +13% +4% +12% +5% +9% +8% +9% +11% +7% +5% +5% +2% +5%

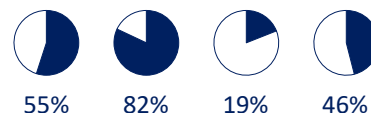
Kraje członkowskie z Europy Środkowo-Wschodniej

Wzrost BIZ w relacji do nominalnego wzrostu PKB

Kraje Europy Zachodniej

- Polska na przestrzeni ostatnich 20 lat przyciągnęła zdecydowanie najwięcej bezpośrednich inwestycji zagranicznych spośród wszystkich nowych krajów członkowskich. Łączny przyrost skumulowanych BIZ pomiędzy rokiem akcesji a końcem 2022 roku wyniósł ponad 200 mld dolarów, co było tylko niewiele gorszym wynikiem niż znacznie większej gospodarki włoskiej i stanowiło aż 2/3 całkowitego wzrostu zobowiązań wobec inwestorów zagranicznych największej na Starym Kontynencie gospodarki niemieckiej.
- Średnioroczne tempo wzrostu stanu bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniosło w tym czasie 9% i było jednym z najwyższych w naszym regionie Europy. Wyższą dynamikę rozwojową odnotowały w tym czasie jedynie dotąd znacznie słabiej nasycone nimi Rumunia, Bułgaria oraz Łotwa, a w przypadku największych gospodarek Europy Zachodniej nie przekraczała ona poziomu 5% rocznie.
- Łączna pula pozyskanych w tym czasie inwestycji zagranicznych była w relacji do równoległego wzrostu PKB mniejsza aniżeli w większości krajów Europy Środkowej. Choć napływ kapitału zagranicznego był bezsprzecznie bardzo ważną dźwignią rozwoju gospodarczego Polski w analizowanym okresie (o czym mowa również na s. 15), nie był on jednak aż tak kluczowy jak np. w Czechach czy kilku mniejszych państwach regionu (Chorwacja, Estonia, Łotwa, Bułgaria), a w znacznym stopniu opierał się on również o kapitał krajowy.

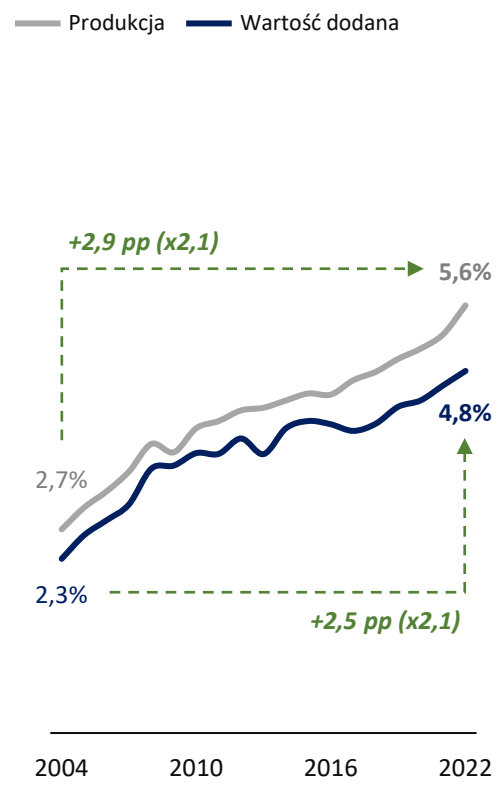

Wyznacznikiem konkurencyjności międzynarodowej Polski, zwłaszcza na tle innych krajów członkowskich, była m.in. stale umacniająca się pozycja w unijnym przetwórstwie przemysłowym...

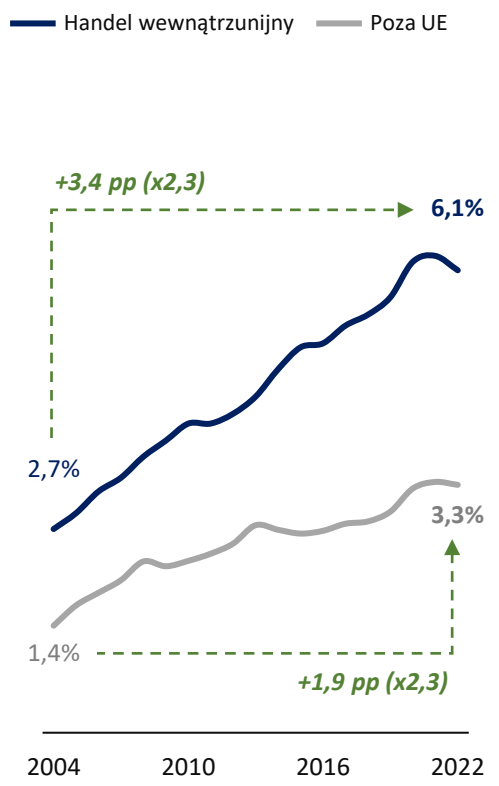
Udział Polski w wybranych agregatach unijnego przetwórstwa przemysłowego, 2004-2022

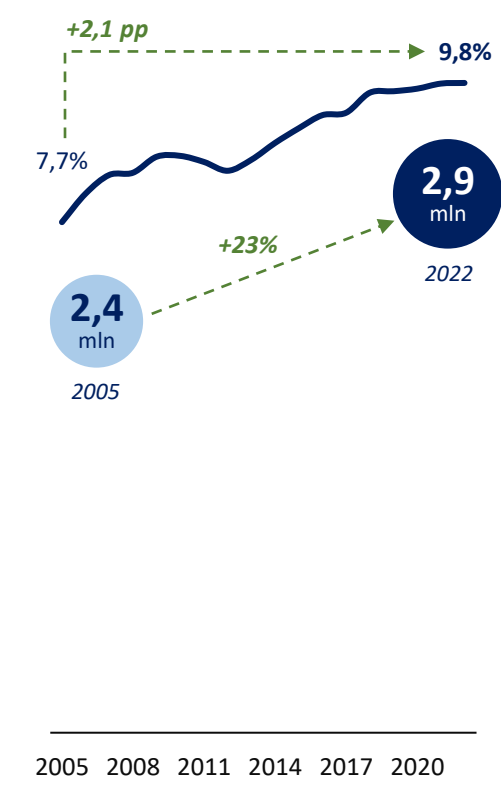
Produkcja, wartość dodana

Eksport

Liczba pracujących

- Dysponując wymiernymi przewagami konkurencyjnymi (zwłaszcza kosztowymi) Polska od momentu akcesji znacząco wzmocniła swoją rolę jako centrum produkcyjne wielu wyrobów przemysłowych. Na przestrzeni 20 lat udział Polski w łącznej produkcji i wartości dodanej przetwórstwa przemysłowego wzrósł ponad dwukrotnie. W klasyfikacji największych producentów dóbr w Unii Europejskiej zajmujemy obecnie 5. lokatę, za najludniejszymi państwami członkowskimi (niedawno przegoniliśmy w niej Holandię).
- Produkcja przetwórcza w Polsce, w sporej części kontrolowana przez kapitał zagraniczny (blisko 50% przychodów firm o liczbie pracujących 10 i więcej osób), miała na przestrzeni analizowanego okresu coraz bardziej eksportowy charakter. Efektem tego jest silny wzrost udziału Polski w handlu wewnątrzunijnym towarów, który w ostatnich latach przekroczył 6% (vs niecałe 3% w 2004 roku). Polska znacząco otworzyła się także na rynki pozaunijne, choć w tym przypadku udział naszego kraju w unijnym eksporcie jest wciąż niemal o połowę niższy niż w handlu pomiędzy państwami członkowskimi (nieco ponad 3% w porównaniu z zaledwie 1,4% w 2004 roku).
- Polski sektor przetwórstwa przemysłowego jest również bardzo dużym i zyskującym na znaczeniu pracodawcą. Według Eurostatu w 2022 roku zatrudnionych było w nim niemal 3 mln osób, o blisko ¼ więcej niż w momencie akcesji. Plasowało to Polskę na 4. miejscu w UE (przed Hiszpanią).

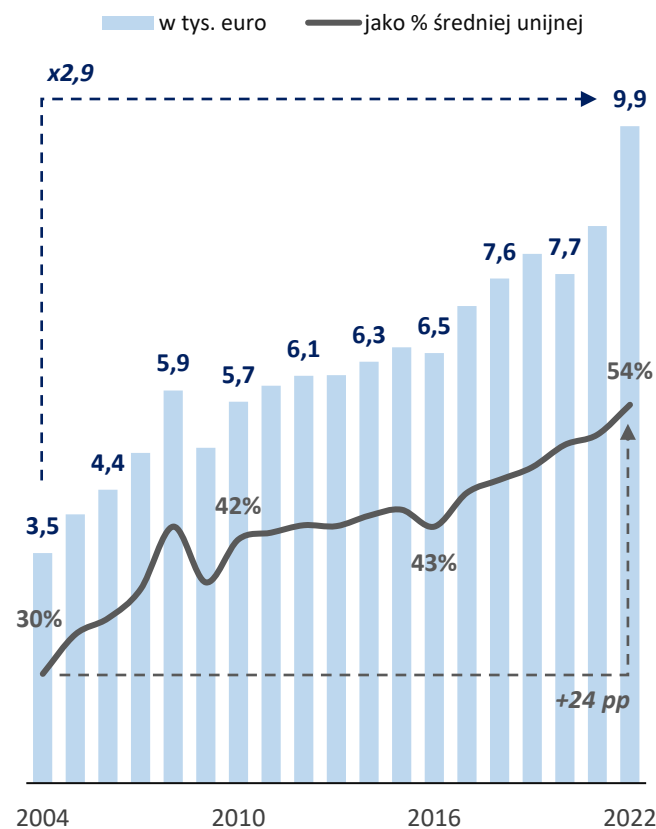
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Konwergencja dochodów gospodarstw sprzyjała szybkiemu wzrostowi wydatków konsumpcyjnych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły one od 2004 roku około trzykrotnie. W niektórych kategoriach zbliżamy się do średniej unijnej

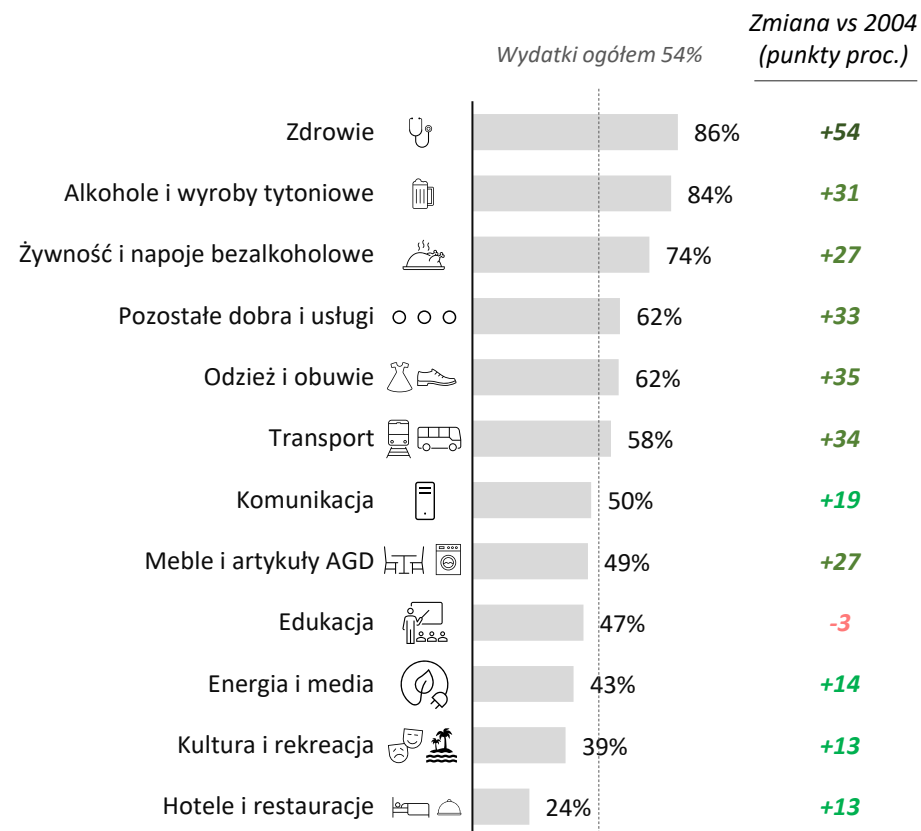
Końcowe wydatki konsumpcyjne polskich gospodarstw domowych per capita (wg obszarów), 2004-2022

Wydatki ogółem, 2004-2022

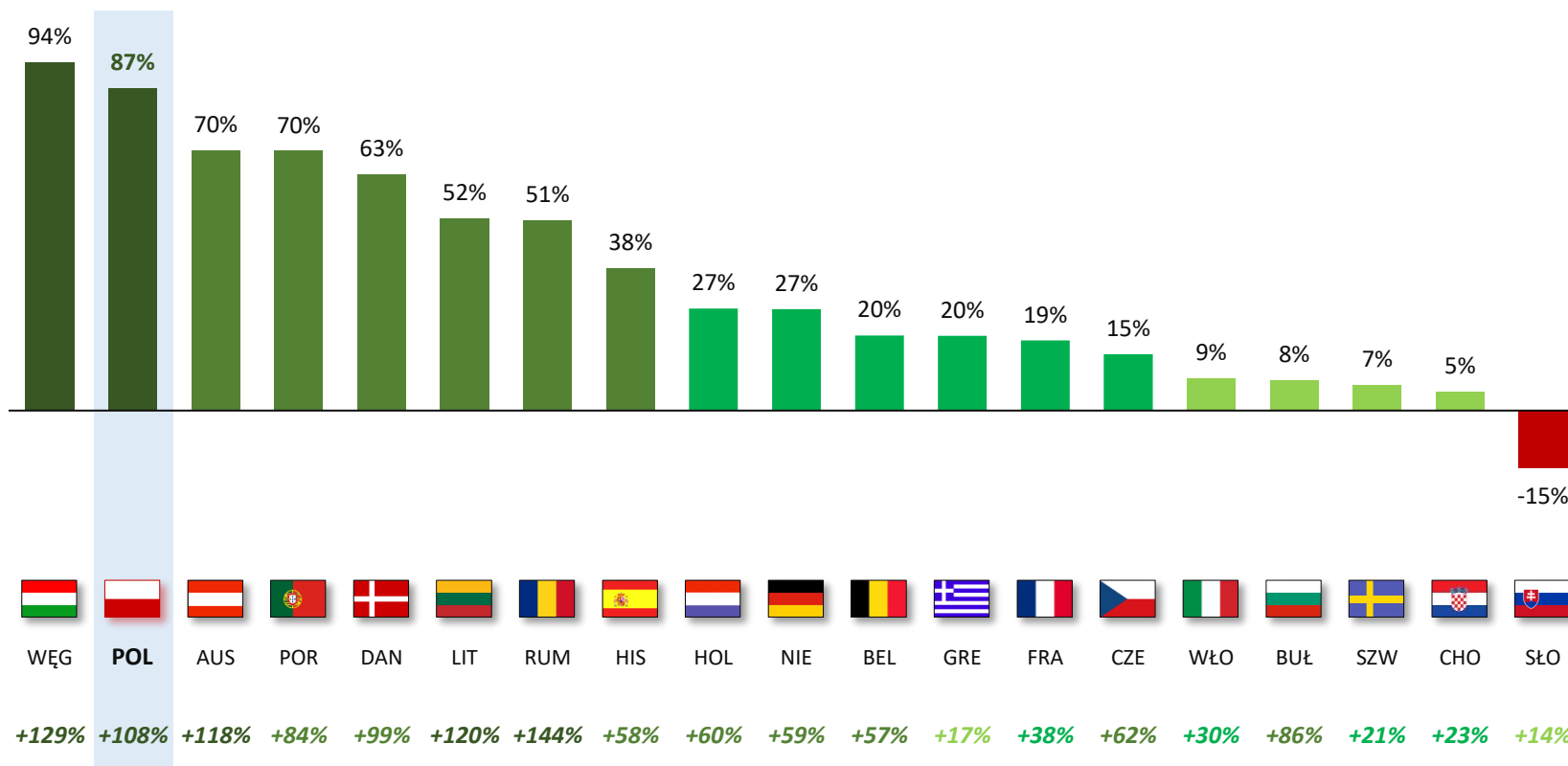
Wydatki na poszczególne kategorie dóbr i usług jako % średniej unijnej, 2022

- Polska po 2004 roku była jednym z krajów UE najszybciej zwiększających wydatki konsumpcyjne, co umożliwiały rosnące dochody ludności, poprawa sytuacji na rynku pracy oraz normalizacja sytuacji poziomu inflacji i stóp procentowych. W roku akcesji przeciętny Polak przeznaczał na konsumpcję około 30% tego co średnio mieszkaniec Unii Europejskiej, podczas gdy 2022 roku była to już ponad połowa (54%) budżetu przeciętnego unijnego konsumenta. Stanowi to dobre odzwierciedlenie poprawiającego się na przestrzeni lat poziomu życia w naszym kraju.
- Poziom wydatków najbliższy średniej dla krajów UE cechuje kategorie najbardziej niezbędne do prawidłowego funkcjonowania (zdrowie, żywność i napoje) oraz używki. W przypadku zdrowia dystans względem przeciętnych wydatków w UE został zniwelowany najmocniej (86% średniej unijnej w 2022 vs zaledwie 32% w 2004 roku), co wynikało jednak w dużym stopniu z faktu malejącego udziału państwa we współfinansowaniu zakupów leków i usług ochrony zdrowia (jest on jednym z najniższych w całej UE).
- Różnice w wydatkach polskich i unijnych konsumentów uległy na przestrzeni kilkunastu lat znacznemu zmniejszeniu także w przypadku wspomnianych produktów żywnościowych i napojów, odzieży i obuwia, transportu, jak i dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku. Tylko umiarkowany progres został jednak dokonany w przypadku wydatków na energię i media, a także zakwaterowanie i gastronomię oraz inne usługi czasu wolnego, gdzie ich poziom w relacji do średniej UE jest wciąż wyraźnie niższy niż 50%. Jedynym obszarem, w którym relatywne wydatki polskich konsumentów nieznacznie spadły była zaś edukacja.

Wraz z dynamicznie rosnącą produkcją przetwórstwa przemysłowego miał miejsce znaczny wzrost inwestycji w tym sektorze – również jeden z najszybszych w całej UE

Zmiana inwestycji firm przetwórczych w wybranych krajach UE, średnia 2020-22 vs średnia 2004-06 (ceny stałe w euro)

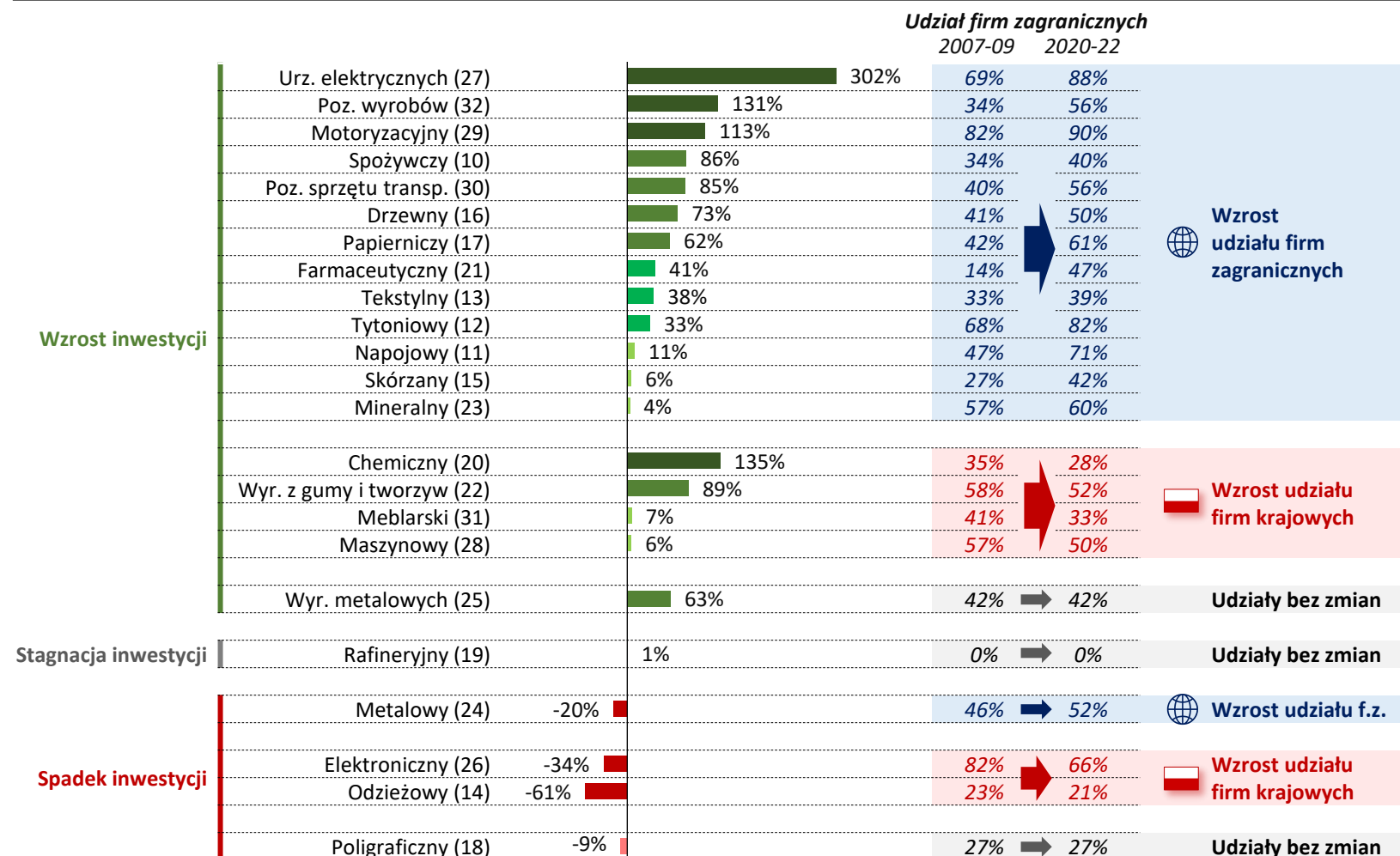
Zmiana w cenach bieżących (euro)

- Ważnym czynnikiem wspierającym rozwój produkcji przemysłowej w Polsce były rosnące nakłady firm na środki trwałe – zwłaszcza te związane z budową, rozbudową czy modernizacją zakładów produkcyjnych, a z czasem również ich postępującą automatyzacją. Także w tym zakresie Polska zaliczała się do krajów UE, które po akcesji odnotowały najsilniejszy wzrost w całej Wspólnocie. W ujęciu realnym średni poziom inwestycji w latach 2020-22 był blisko dwukrotnie wyższy niż w okresie 2004-06.
- Spośród liczących się państw członkowskich wyższe tempo wzrostu wykazały jedynie Węgry, które przyciągnęły dużą liczbę inwestycji zagranicznych m.in. w sektorze motoryzacyjnym. Co ciekawe, równie silnego wzrostu nakładów inwestycyjnych w przetwórstwie nie odnotowały silnie uprzemysłowione pozostałe kraje Grupy Wyszehradzkiej – na Słowacji w ostatnim czasie były one nawet niższe niż w pierwszych latach po akcesji, w Czechach zaś wyższe jedynie o około 15% (tu dotychczasowy szczyt aktywności inwestycyjnej przypadł na lata 2017-2019).
- O ile Polska wyróżniała się na tle innych państw UE wysoką dynamiką inwestycji w wartościach bezwzględnych o tyle sam ich poziom w relacji do wielkości gospodarki pozostaje dość niski (szerzej na ten temat na s. 36-37).

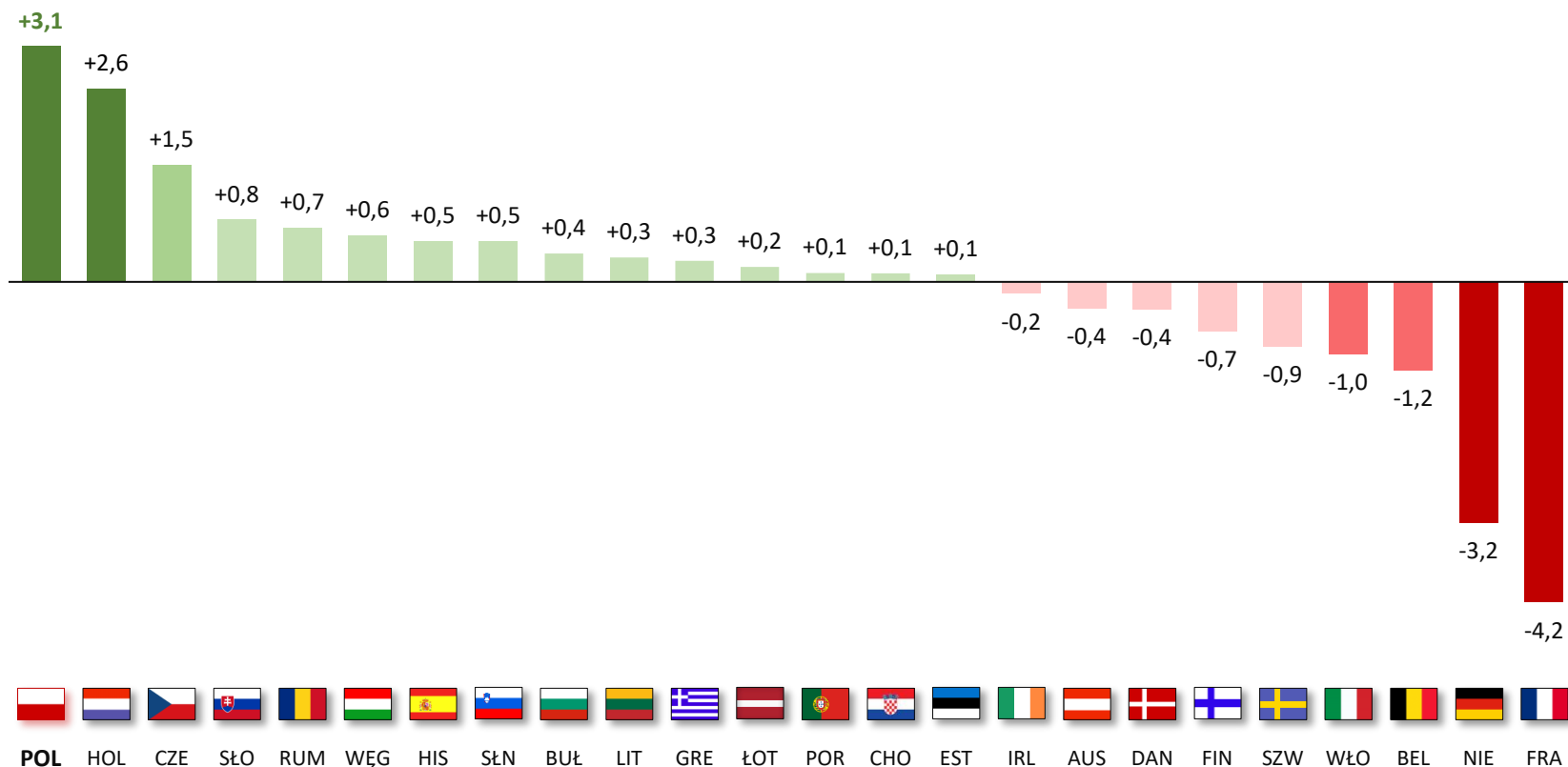
Inwestycje firm wzrosły na przestrzeni lat w zdecydowanej większości gałęzi krajowego przetwórstwa. Wyższą dynamikę wzrostu nakładów częściej notowały podmioty z kapitałem zagranicznym.

Zmiana wartości nakładów inwestycyjnych w poszczególnych gałęziach przetwórstwa przemysłowego oraz ich struktury według pochodzenia kapitału firmy, średnia 2020-22 vs średnia 2007-09

- Rosnąca (niekiedy bardzo dynamicznie) aktywność inwestycyjną firm przejawiała na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat większość gałęzi krajowego przetwórstwa. W kilku z nich (produkcja urządzeń elektrycznych, chemiczna, motoryzacyjna oraz pozostałych wyrobów) średnioroczne nakłady w ostatnich latach były kilkakrotnie wyższe niż w okresie porównawczym (2007-09). W 6 kolejnych (branża spożywcza, drzewna, papiernicza, pozostałego sprzętu transportowego, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych oraz wyrobów z metali) łączny wzrost ukształtował się w przedziale 60-90%.
- W wyraźnej większości sektorów, w których odnotowano wzrost inwestycji na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, zwiększył się udział w łącznych nakładach podmiotów zagranicznych – niekiedy bardzo wyraźnie jak np. w branży urządzeń elektrycznych, papierniczej, pozostałego sprzętu transportowego czy farmaceutycznej. W części gałęzi (motoryzacja, urządzenia elektryczne, tytoniowa) filie zagranicznych koncernów odpowiadają za co najmniej 80% łącznych nakładów. Z kolei w branży chemicznej i wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych silny wzrost inwestycji w analizowanym okresie był w większym stopniu zasługą firm z rodzimym kapitałem.
- Spadek aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat odnotowano jedynie w 4 sektorach. W dwóch z najgorszym wynikiem (odzieżowa i elektroniczna) zmalał w tym czasie udział w nakładach podmiotów z kapitałem zagranicznym (szczególnie mocno w tej drugiej).

Zmiana udziału wybranych państw członkowskich w łącznym eksporcie krajów UE-27¹, 2023 vs 2004

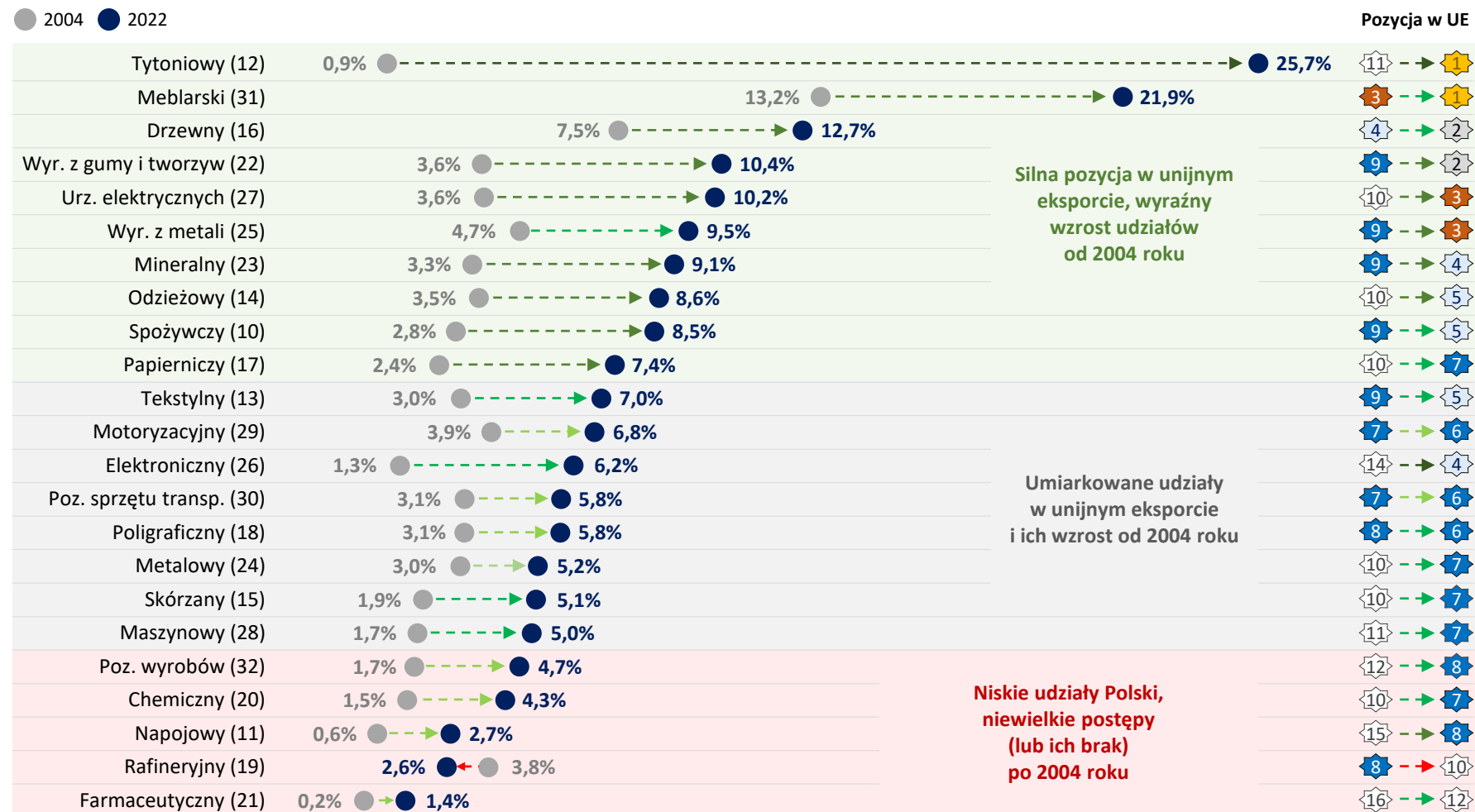

- Poszerzenie Unii Europejskiej aktywnie włączyło w zachodnioeuropejskie łańcuchy dostaw kraje naszego regionu Europy. Efekty relokacji procesów produkcyjnych do państw Wspólnoty o niższych kosztach pracy dobrze odzwierciedlają dane nt. zmiany udziałów poszczególnych krajów w łącznym eksporcie UE (włączając handel wewnątrzwspólnotowy).
- Podczas gdy wkład największych gospodarek Wspólnoty – Niemiec, Francji i Włoch – znacząco w tym czasie zmalał (łącznie o ponad 8 punktów procentowych) porównywalny wzrost udziałów odnotowano w tym czasie w nowych krajach członkowskich.
- Polska w zestawieniu tym znalazła się na szczycie grupy państw członkowskich, które po 2004 roku najbardziej umocniły swoją pozycję w eksporcie całej Wspólnoty. Uwzględniając także handel wewnątrzunijny udział w nim naszego kraju zwiększył się na przestrzeni dwóch dekad o ponad 3 punkty procentowe. Rosnąca obecność polskich firm na rynku unijnym pozwoliła na awans Polski do grona 25 największych eksporterów na świecie (23. miejsce w 2022 roku). W tej elitarniej grupie nasz kraj odnotował 6. najsilniejszy wzrost udziału w globalnym handlu pomiędzy 2004 i 2022 rokiem (+0,6 punktu procentowego).

1) łącznie handel wewnątrzwspólnotowy i eksport poza UE-27
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Polskie firmy skorzystały nie tylko na lokalnym boomie konsumpcyjnym, ale też przede wszystkim wykorzystały dostęp do unijnego rynku do znacznego umocnienia swojej pozycji w regionalnych łańcuchach dostaw.

Udział Polski w eksporcie pomiędzy krajami UE-27 w poszczególnych gałęziach przetwórstwa przemysłowego, 2022 vs 2004

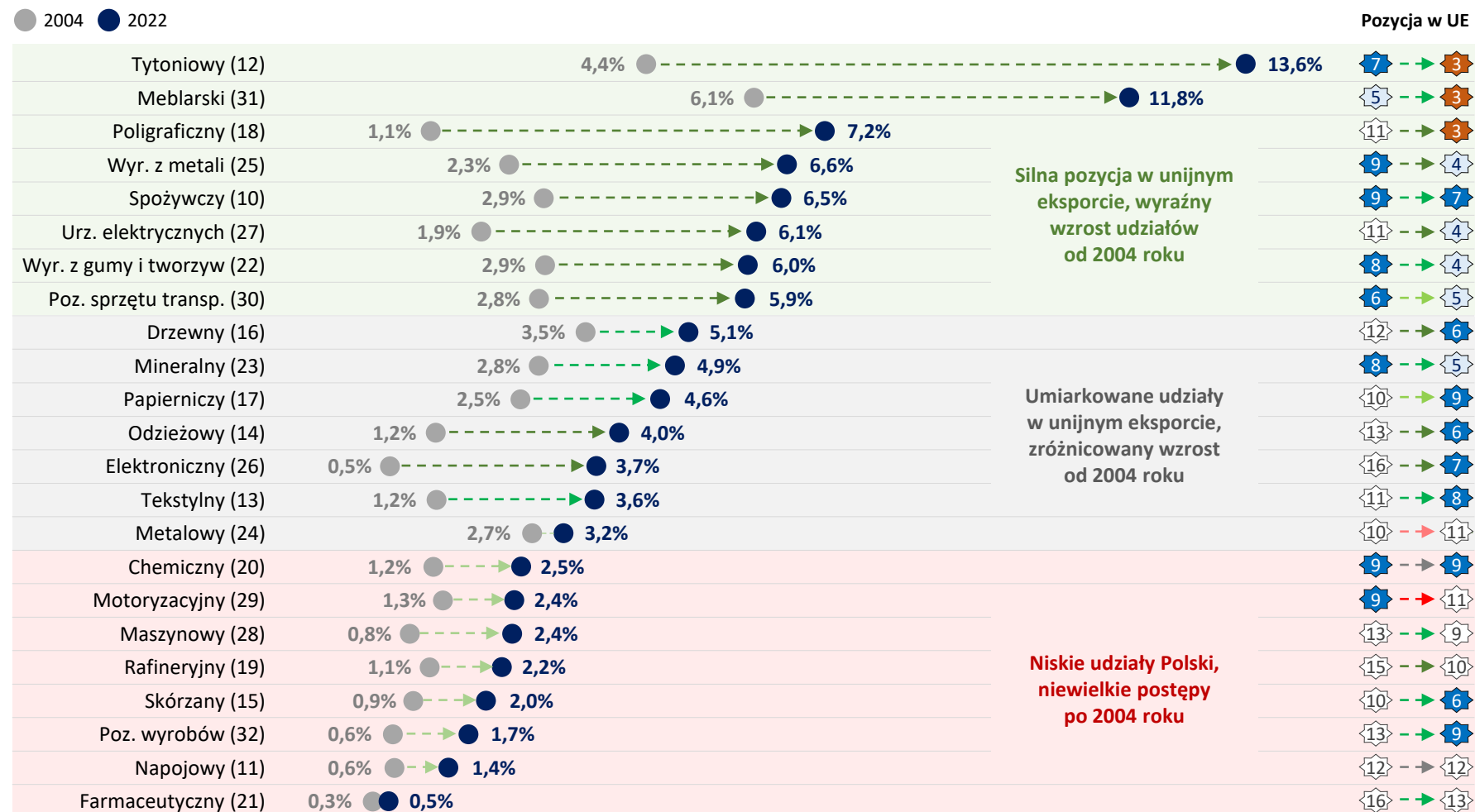

- Od momentu akcesji w aż 22 z 23 sektorów przetwórczych Polska zwiększyła (jako eksporter) swoje udziały w handlu wewnątrzspółnotowym. W 6 z nich nasz kraj uplasował się przy tym w 2022 roku na podium zestawienia. Jesteśmy największym dostawcą do innych państw Wspólnoty wyrobów tytoniowych oraz meblarskich (w obu przypadkach ponad 20% udziały), wiceliderem dostaw wyrobów drzewnych oraz z gumy i tworzyw sztucznych, a także 3. najważniejszym eksporterem w ramach UE urządzeń elektrycznych i wyrobów z metali (we wszystkich przypadkach udziały nieco wyższe lub bliskie 10%). W kolejnych 5 branżach (w tym w największym przemyśle spożywczym) Polska plasuje się w pierwszej piątce zestawienia.
- W 10 sektorach o najsilniejszej pozycji Polski w handlu wewnątrzunijnym rola naszego kraju umocniła się na przestrzeni lat szczególnie mocno (wzrost udziałów o co najmniej 5 punktów procentowych, awans o wiele pozycji – w niektórych przypadkach z drugiej dziesiątki do ścisłej czołówki).
- Jedyną branżą, w której odnotowany został spadek udziału Polski w handlu wewnątrzspółnotowym jest silnie skupiony na krajowym rynku przemysł rafineryjny.

Rozwijając działalność eksportową na bliskich geograficznie i kulturowo rynkach unijnych z czasem zaczęły również otwierać się na ekspansję do krajów trzecich. Także w tym przypadku udział Polski w UE wzrósł niemal we wszystkich sektorach.

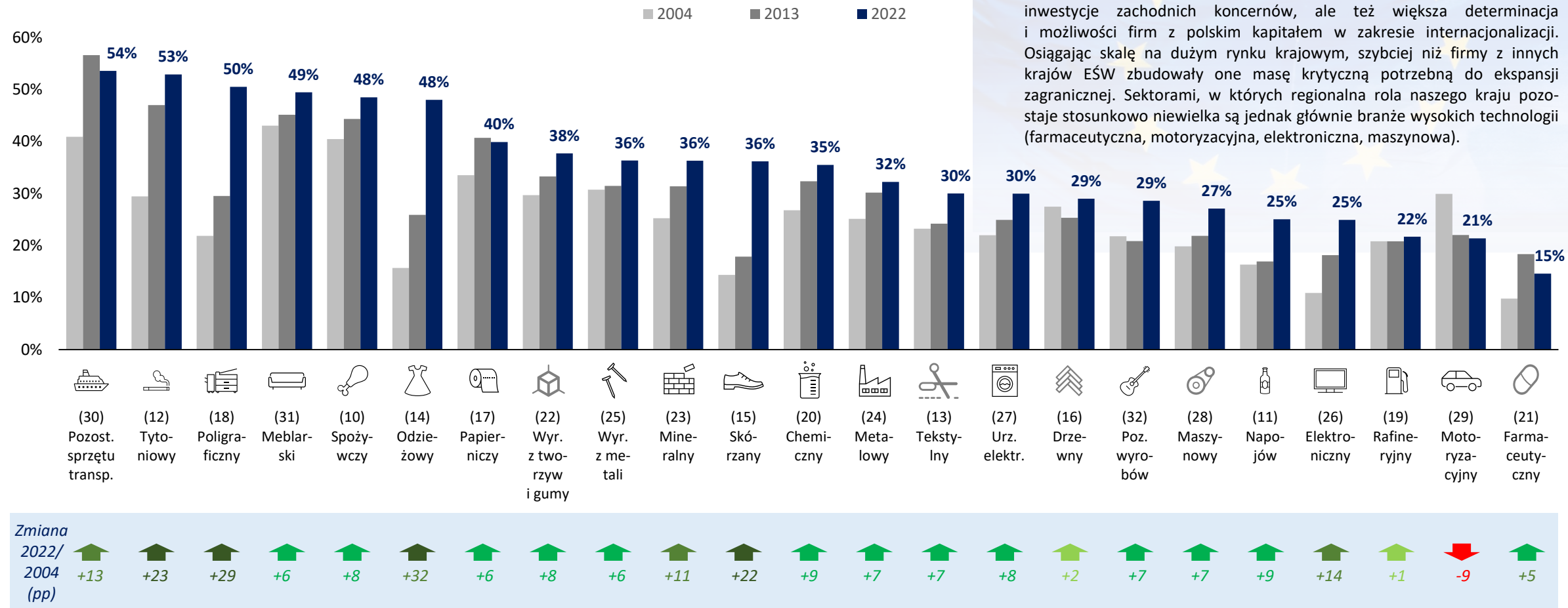
Udział Polski w unijnym eksporcie do krajów trzecich w poszczególnych gałęziach przetwórstwa przemysłowego, 2022 vs 2004

- Silny awans (choć nie tak spektakularny jak w handlu wewnątrzspółnotowym) Polska odnotowała także w unijnym eksporcie do krajów trzecich. Niemal tożsame jest także zestawienie sektorów, w których najbardziej umocniliśmy po 2004 roku swoją pozycję w ramach Wspólnoty.
- Znacząco niższe są jednak same udziały w unijnym eksporcie. Tylko w dwóch sektorach (tytoniowy i meblarski) są one dwucyfrowe i tylko w nich oraz branży poligraficznej Polska plasuje się na podium (3. miejsce) największych sprzedawców poza Unię. Świadczy to o wciąż silniejszych barierach ekspansji polskich producentów na rynki krajów trzecich, z drugiej jednak strony również o znacznym potencjale rozwoju działalności polskich firm w tym kierunku w przyszłości.
- Sukcesów Polski na polu sprzedaży pozawspólnotowej nie należy jednak bagatelizować. We wszystkich gałęziach przetwórstwa Polska na przestrzeni dwóch dekad członkostwa w UE zwiększyła udział w jej eksporcie, a w aż 19 z nich poprawiła również swoją pozycję w zestawieniu największych unijnych sprzedawców do krajów trzecich (szczególnie duży awans w branży urządzeń elektrycznych, elektronicznej, odzieżowej, drzewnej czy wyrobów z metali).

Polska jest dla UE głównym centrum produkcyjnym w Europie Środkowej. Co więcej, w przynajmniej większości branż nasz eksport rósł szybciej niż pozostałych państw regionu.

Udziały Polski w łącznym eksporcie nowych krajów członkowskich z Europy Środkowej¹

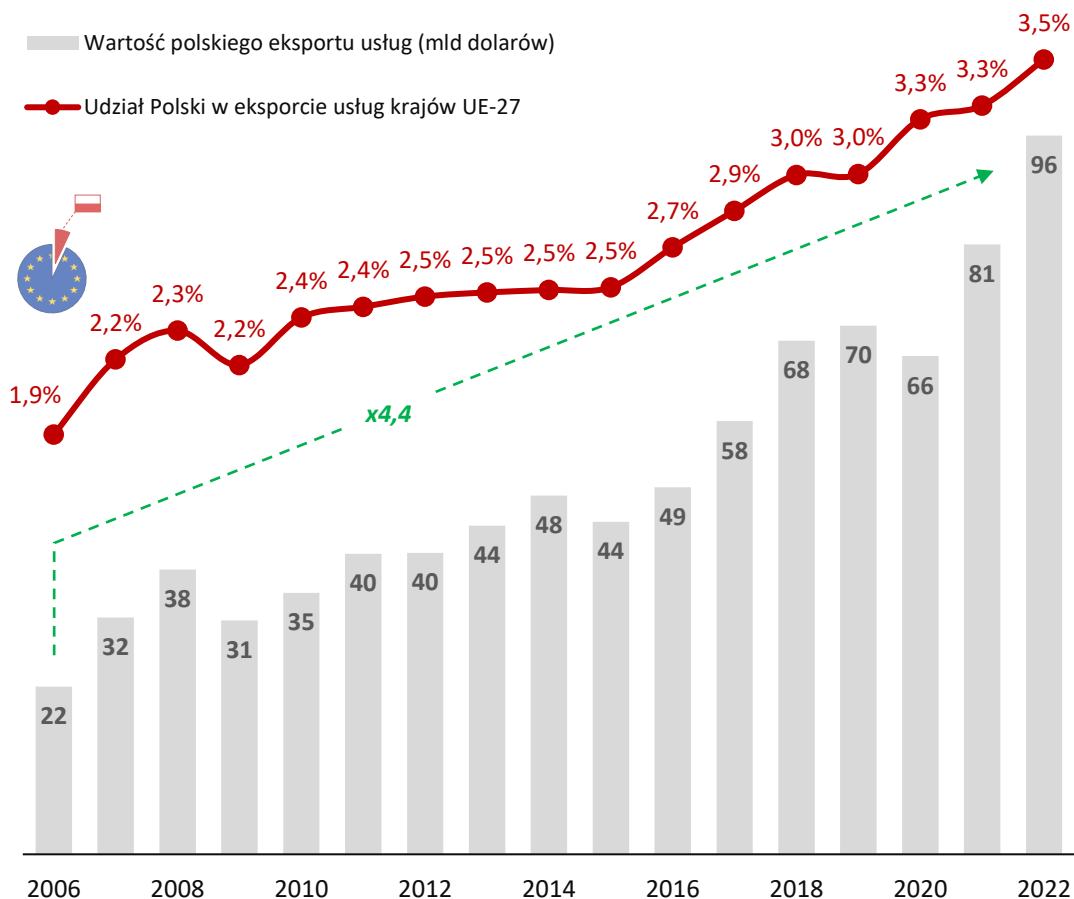

Tylko w jednej gałęzi przetwórstwa (motoryzacja) Polska stanowiła w 2022 roku o mniejszym udziale w eksporcie krajów regionu niż w roku akcesji do UE. W wielu obszarach udział ten wzrósł nawet o kilkadziesiąt punktów procentowych. O sukcesie zdecydowały nie tylko inwestycje zachodnich koncernów, ale też większa determinacja i możliwości firm z polskim kapitałem w zakresie internacjonalizacji. Osiągając skalę na dużym rynku krajowym, szybciej niż firmy z innych krajów EŚW zbudowały one masę krytyczną potrzebną do ekspansji zagranicznej. Sektorami, w których regionalna rola naszego kraju pozostaje stosunkowo niewielka są jednak głównie branże wysokich technologii (farmaceutyczna, motoryzacyjna, elektroniczna, maszynowa).

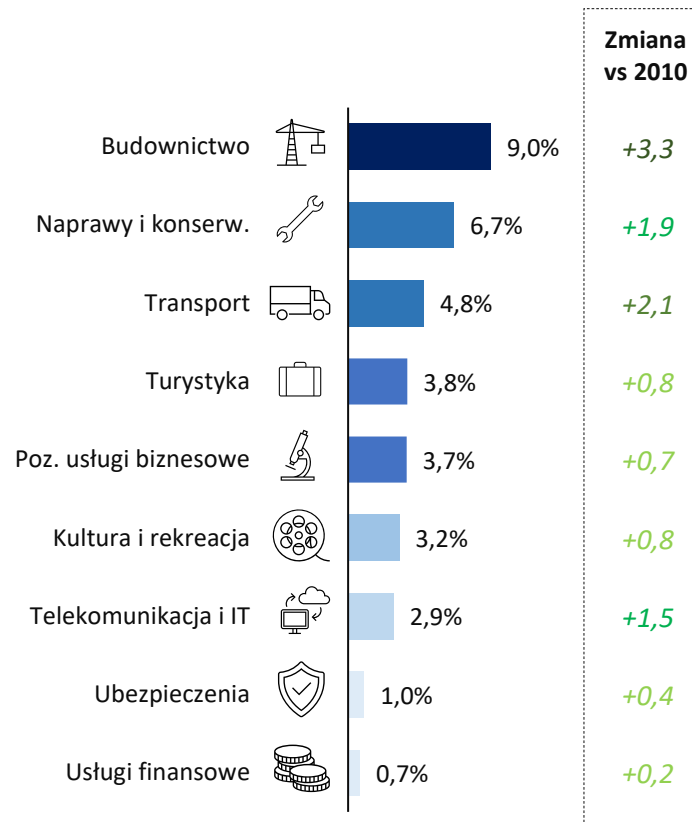
1) Kraje regionu, które przystąpiły do UE w 2004 i późniejszych latach. Uwzględniono również wymianę handlową pomiędzy nimi samymi.
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

20 lat członkostwa w UE wykorzystaliśmy również do wzmocnienia roli w unijnym eksporcie usług. Tylko od 2006 roku nasz udział wzrósł niemal dwukrotnie

Rola Polski w unijnym eksporcie usług¹, 2006-2022

Udział Polski w unijnym eksporcie kluczowych usług

- Członkostwo w UE otworzyło również Polskę zarówno na inwestycje zagraniczne, jak i nowe możliwości eksportowe w różnych branżach usługowych. Od akcesji udział w unijnym eksporcie usług zwiększył się blisko dwukrotnie, a jego 3,5% poziom w 2022 roku plasował nasz kraj na 10. miejscu w UE (w porównaniu z 13. lokatą w połowie pierwszej dekady stulecia). Polska eksportuje usługi o wartości zbliżonej do pozostałych państw Grupy Wyszehradzkiej razem wziętych.
- Wzrost naszych udziałów w unijnym eksporcie odnotowano na przestrzeni tego okresu we wszystkich głównych kategoriach usług. Najsilniej (tylko od 2010 roku o 2 do 3 punktów procentowych) zwiększyły się one w sektorach, w których pozycja Polski jest obecnie najmocniejsza, tj. w: budownictwie (9% udział w eksporcie krajów UE, 5. lokata), naprawach i konserwacji (niecałe 7%, także 5. miejsce) oraz transporcie (blisko 5%, 6. miejsce). Obszarem silnego wzrostu była również informacja i komunikacja, gdzie od początku ubiegłej dekady udział Polski w unijnym eksporcie uległ podwojeniu, do około 3% w 2022 roku (8. lokata w zestawieniu). Zdecydowanie najmniejszą rolę w unijnym eksporcie usług Polska odgrywa natomiast niezmiennie w sektorze finansowym.

¹) Włączając eksport w ramach UE
Źródło: International Trade Center, Analizy Pekao

- ▷ Dwie dekady sukcesów gospodarczych.
Co się najbardziej udało?
- ▶ **Szanse na najbliższe lata związane z członkostwem Polski w UE.**
- ▷ W których obszarach mogliśmy zrobić więcej?
Kluczowe wyzwania na przyszłość.

Ważnym impulsem rozwojowym polskiej gospodarki pozostaną w najbliższych latach fundusze unijne, w tym odblokowane niedawno środki w ramach Funduszu Odbudowy.

Kluczowe fundusze unijne dostępne dla Polski w perspektywie do 2027 r. wraz z programami, które będą z nich finansowane¹

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)²

100% = 59,8 mld euro

REPowerEU	<ul style="list-style-type: none"> Instrument szybkiego uniezależniania Europy od rosyjskich paliw kopalnych i przyspieszenia transformacji energetycznej w UE Budżet: 25,3 mld euro
Zielona energia i zmniejszanie energochłonności	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój odnawialnych źródeł energii, poprawa efektywności energetycznej, zielona transformacja miast Budżet: 15,4 mld euro
Zielona, inteligentna mobilność	<ul style="list-style-type: none"> Sprzęt medyczny, modernizacja placówek, poprawa stanu kadrowego, zwiększenie dostępności usług, wsparcie przemysłu farmaceutycznego Budżet: 6,5 mld euro
Odporność i konkurencyjność gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju kadr Budżet: 4,4 mld euro
System Ochrony Zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> Sprzęt medyczny, modernizacja placówek, poprawa stanu kadrowego, zwiększenie dostępności usług, wsparcie przemysłu farmaceutycznego Budżet: 4,4 mld euro
Cyfrowa Transformacja	<ul style="list-style-type: none"> Ułatwienie rozwoju szybkiego Internetu i e-usług, wzmocnienie cyberbezpieczeństwa, wyposażanie szkół w sprzęt i oprogramowanie Budżet: 3,9 mld euro

Fundusze Europejskie 2021-27³

100% = 76 mld euro

Infrastruktura, Klimat, Środowisko	<ul style="list-style-type: none"> Bezpieczeństwo energetyczne, odnawialne źródła energii, ochrona środowiska, bezpieczny i ekologiczny transport Budżet: 24 mld euro
Nowoczesna Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> Projekty badawczo-rozwojowe, innowacyjność, wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki Budżet: 7,9 mld euro
Rozwój Społeczny	<ul style="list-style-type: none"> Dostosowania rynku pracy, rozwój edukacji i usług zdrowotnych, wsparcie socjalne Budżet: 4,0 mld euro
Polska Wschodnia	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój biznesu, transportu, sieci energetycznych i turystyki + ochrona środowiska w 5 województwach wschodnich Budżet: 2,6 mld euro
Rozwój Cyfrowy	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój szybkiego Internetu i e-usług, wzmocnienie cyberbezpieczeństwa, zwiększenie kompetencji społeczeństwa Budżet: 2,0 mld euro
Programy Regionalne	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie przedsiębiorczości, dostępu do edukacji, ochrony zdrowia, kultury, transportu, energetyki i cyfryzacji na szczeblu wojewódzkim Budżet: 33,4 mld euro
Pozostałe	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc żywnościowa dla najuboższych, wsparcie i rozwój rybołówstwa, polityka migracyjna i bezpieczeństwo granic, programy transgraniczne Budżet: 2 mld euro

¹ Pominęto środki dostępne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-27 według wersji z grudnia 2023 r. przewiduje w tym obszarze budżet 25,1 mld euro ² łącznie część dotacyjna 25,3 mld euro) i pożyczkowa (34,5 mld euro)

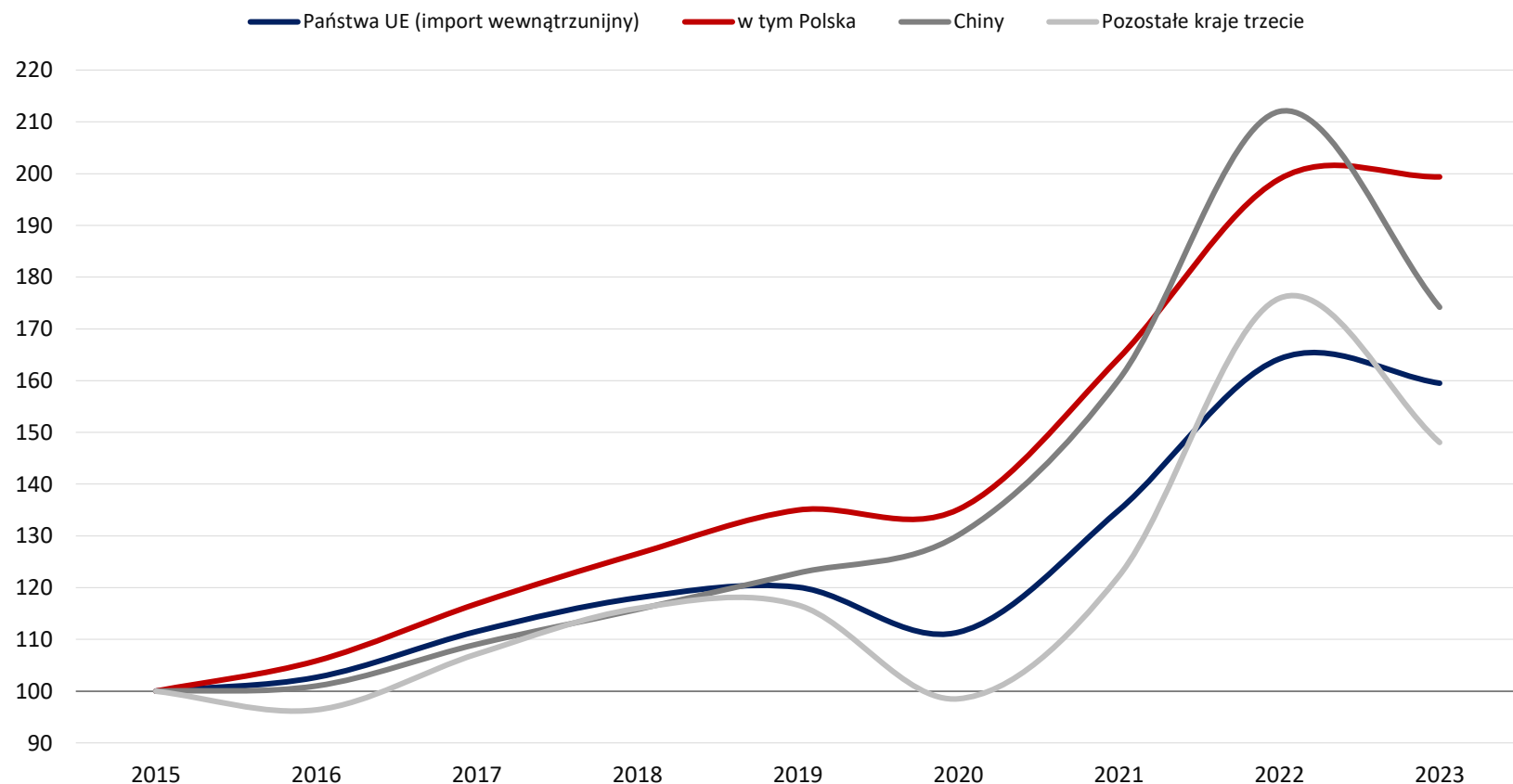
³ Obejmuje środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Źródło: Portal Funduszy Europejskich, Analizy Pekao

Pozycja Polski na rynku unijnym chroniona jest polityką celną UE, która ogranicza napływ towarów z krajów trzecich. Dodatkowo sytuacja geopolityczna może coraz bardziej motywować do stopniowego uniezależniania się od Chin (nearshoring).

Dynamika importu krajów UE-27 według źródła (kraju wysyłki)

Indeks 2015 = 100

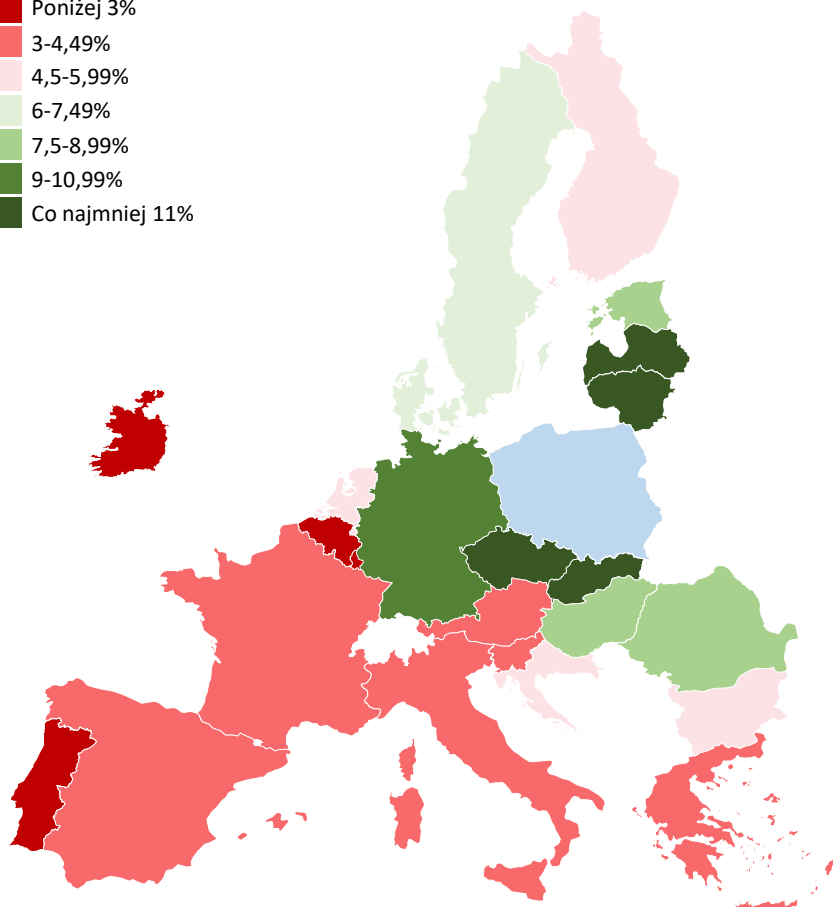
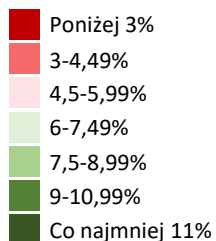

- W latach 2015-23 dynamika importu towarów z Polski do pozostałych krajów UE-27 wyróżniała się korzystnie nie tylko na tle tempa wzrostu całych obrotów wewnątrzunijnych, lecz także względem importu towarów spoza granic Wspólnoty. Nawet szybko rosnący import z Chin przez większą część omawianego okresu cechował się niższą dynamiką w porównaniu z naszym krajem. Pokazuje to, że przynależność do UE i wspólnego obszaru celnego w znacznym stopniu chroni polskich eksporterów przed konkurencją nisko-kosztowych dostawców z krajów trzecich.
- Warto zauważyć, że w 2023 r. spadek importu do UE-27 z krajów trzecich (w tym także z Chin) był wyraźnie głębszy od osłabienia obrotów wewnątrzunijnych (w tym od importu z Polski). Po części wynikało to z niższych niż przed rokiem cen niektórych surowców i produktów oraz z efektów spowolnienia gospodarczego (wpływ zarówno na popyt konsumpcyjny w UE, jak i na zapotrzebowanie unijnych producentów na komponenty i podzespoły), jednak wyższa odporność polskiego eksportu jest bardzo wymowna.
- Trzeba też mieć na względzie rosnącą świadomość w UE odnośnie potrzeby zwiększenia niezależności od dostaw krytycznych produktów i półproduktów spoza jej granic (doświadczenia z czasów pandemii, lecz także zmieniająca się sytuacja geopolityczna). Polska, jako kraj o niskich na tle średniej unijnej kosztach pracy, jest atrakcyjnym miejscem do relokacji źródeł dostaw w ramach trendu nearshoring.

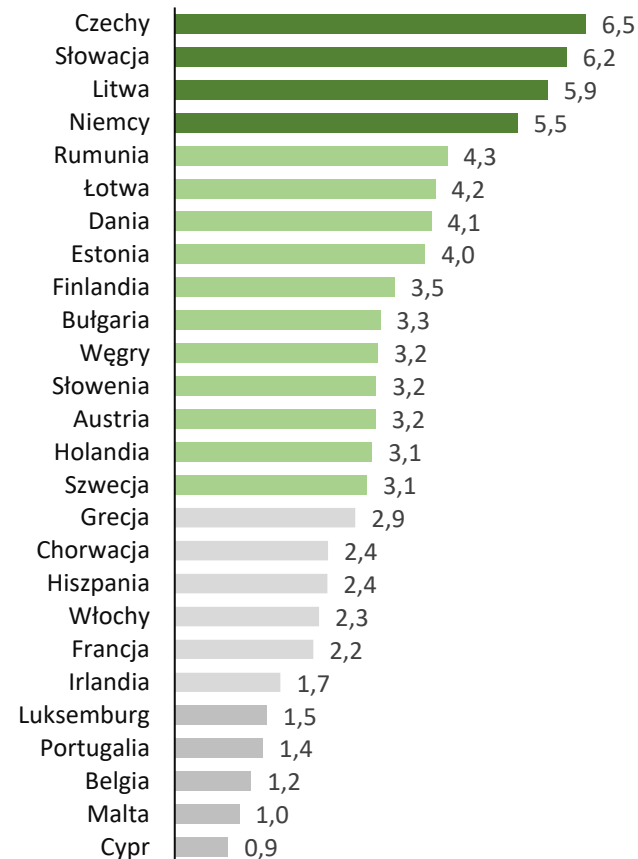

Szanse biznesowe dla polskich firm można wiązać z silniejszą ekspansją na dotąd słabo spenetrowane rynki dużych państw członkowskich – zwłaszcza tych dużych jak Francja, Włochy czy Hiszpania

Udział Polski w wewnątrzunijnym imporcie poszczególnych państw członkowskich UE, 2022

Zmiana udziału Polski od 2004 roku (w punktach proc.)

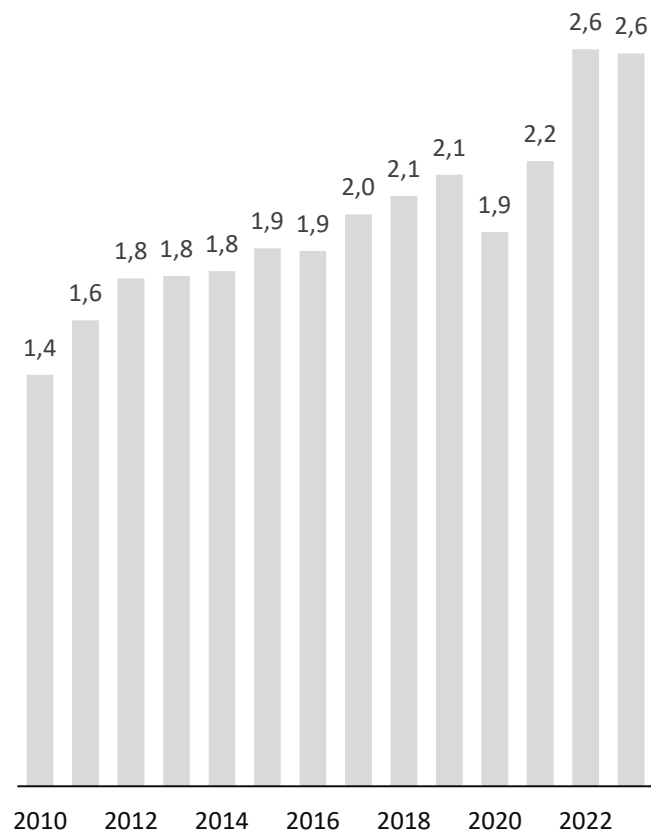

- Choć polski eksport towarów do innych krajów UE od czasu akcesji rósł w szybkim tempie, to po upływie 20 lat nadal odgrywa on istotną rolę w imporcie przede wszystkim krajów ościennych (Czechy, Słowacja, Litwa i Łotwa, Niemcy). Natomiast w przypadku większości państw Europy Zachodniej polskie towary stanowią poniżej 4,5% całkowitej wartości ich importu, przy czym zmiana tego udziału w latach 2004-2023 najczęściej nie przekraczała 3 punktów procentowych.
- Niski udział polskich towarów w imporcie państw bardziej odległych od granic naszego kraju jest oczywiście po części efektem wyższych kosztów transportu, a do pewnego stopnia zapewne także rzadszych okazji do nawiązywania relacji biznesowych czy różnego rodzaju różnic kulturowych. Obecnie wydaje się on jednak nieproporcjonalnie niski w odniesieniu do państw położonych w umiarkowanej odległości, takich jak Austria, Belgia, Francja czy Włochy.
- Zakładamy, że wymienione rynki kryją w sobie potencjał do wzrostu obecności polskich towarów, zwłaszcza w dobie malejących barier technicznych dla zawierania transakcji transgranicznych (łatwość komunikacji i kojarzenia ofert), choć będzie to zapewne wymagać zwiększenia wysiłków w zakresie promocji i poprawy rozpoznawalności marek.

Spory potencjał drzemie w eksporcie na rynki krajów trzecich, w którym polscy producenci mają wciąż duże pole do rozwoju. Wspierać go powinna upowszechniająca się percepcja Polski jako członka Unii Europejskiej (a więc kraju zachodniego).

Eksport państw UE-27 do krajów trzecich, 2004-2023

Bln euro

Najważniejsze kierunki unijnego eksportu i udział w nim Polski, 2023

Kraj	Wartość eksportu UE	CAGR 2010-23	Udział Polski
USA 	502	+7%	2,2%
W.Brytania 	335	+3%	5,3%
Chiny 	224	+6%	1,4%
Szwajcaria 	189	+5%	2,2%
Turcja 	111	+5%	4,2%
Japonia 	64	+4%	1,3%
Norwegia 	61	+4%	5,1%
Korea Płd. 	58	+7%	1,6%
Meksyk 	53	+8%	4,3%
Kanada 	49	+6%	3,6%

- Uderzający jest niski udział Polski w unijnym eksporcie na rynki trzecie, nieproporcjonalny do udziału naszego kraju w obrotach wewnątrzunijnych. W szczególności, niewielką rolę odgrywamy w sprzedaży towarów na duży i chłonny rynek w Chinach, na którym państwa Europy Zachodniej w ostatnich latach z powodzeniem zwiększają swoją obecność. Biorąc pod uwagę wyraźny trend wzrostowy eksportu towarów z UE-27 poza granice Wspólnoty, wzmocnienie zainteresowania tymi kierunkami przez polskich producentów byłoby pożądane.
- Rzecz jasna, zwiększenie udziału na odległych rynkach (zwłaszcza w przypadku destynacji egzotycznych kulturowo) jest sprawą skomplikowaną i wymaga znacznego wysiłku zarówno na poziomie eksporterów (poznanie i zrozumienie specyfiki lokalnego popytu, dostosowanie produktów, budowa marek), jak i dyplomacji (umowy handlowe, działania promocyjno-wizerunkowe). Jednak istotnym czynnikiem wspierającym może być w tym przypadku już sama przynależność Polski do UE, dzięki czemu jest ona coraz silniej kojarzona jako „kraj zachodni”, oferujący wysoką jakość produktów.
- Ważny aspekt wynikający z rozwoju unijnego eksportu do krajów trzecich wiąże się również z podwykonawczym charakterem polskiego przemysłu. Dodatkowa przestrzeń do wzrostu produkcji w Europie Zachodniej dzięki kierowaniu coraz większego strumienia eksportu poza granice Wspólnoty zwiększa bowiem zapotrzebowanie na części i komponenty dostarczane z Polski.

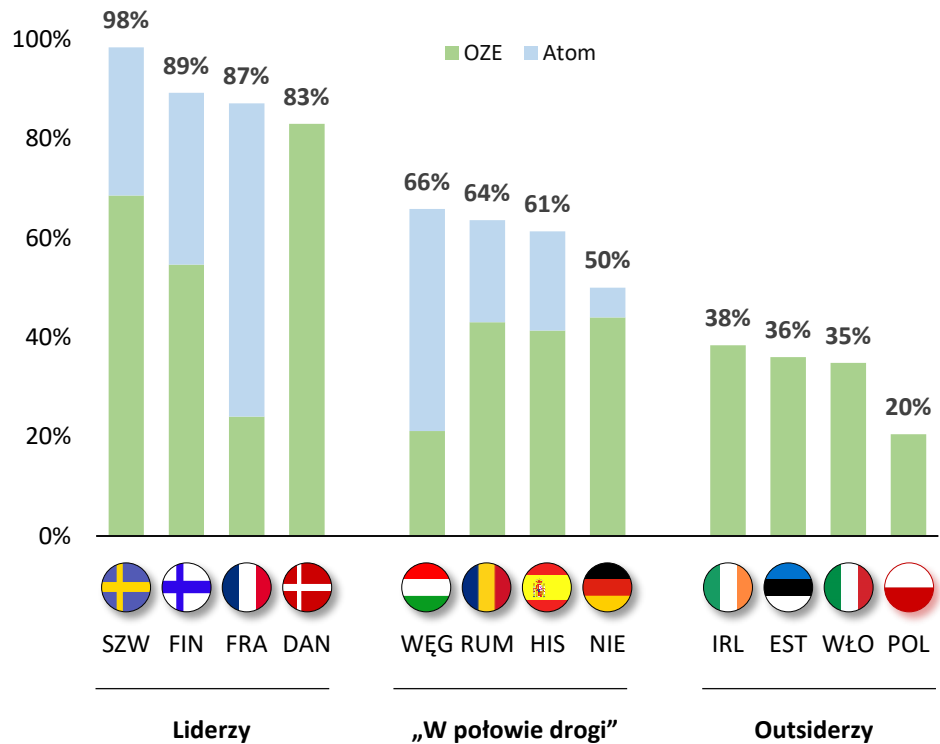

- ▷ Dwie dekady sukcesów gospodarczych.
Co się najbardziej udało?
- ▷ Szanse na najbliższe lata związane
z członkostwem Polski w UE.
- ▶ **W których obszarach mogliśmy zrobić
więcej? Kluczowe wyzwania na przyszłość.**

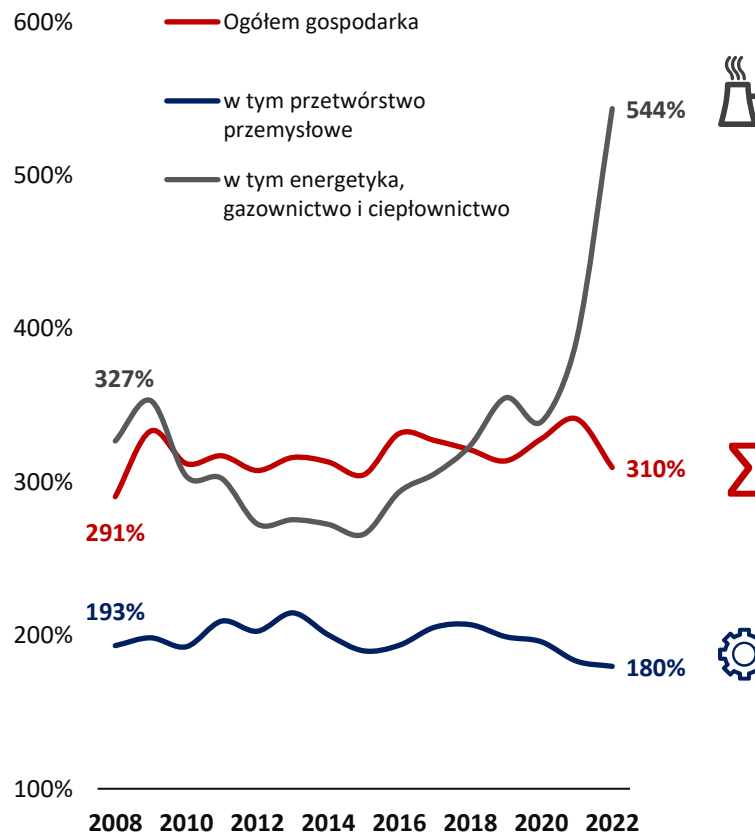
Jednym z kluczowych wyzwań pozostaje nasz energy mix i wysoka emisyjność CO₂ – zarówno samej elektroenergetyki, jak i przemysłu. Pomimo widocznych postępów dystans pozostały do nadrobienia jest wciąż bardzo duży.

Udział technologii zeroemisyjnych w produkcji energii elektrycznej – Polska vs wybrane kraje UE, 2022 vs 2004

Zmiana vs 2004 (w punktach procentowych)

Intensywność emisji CO₂ w polskiej gospodarce¹ (jako % średniej unijnej), 2008-2022

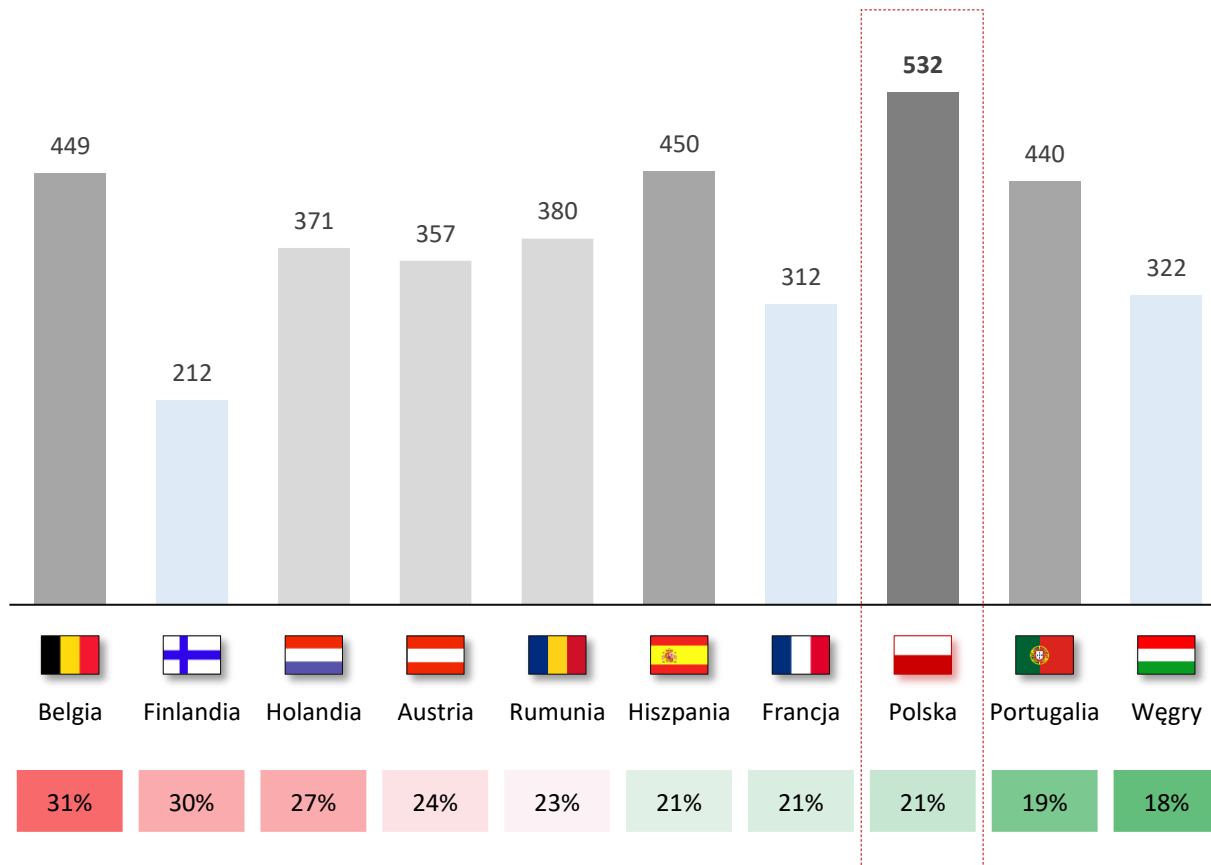
- Jednym z obszarów, w którym lata członkostwa w UE nie zostały w pełni wykorzystane, jest z pewnością transformacja energetyczna. Choć został na tym polu dokonany pewien postęp, to należy go uznać za dalece niewystarczający. Pod względem udziału technologii zeroemisyjnych (OZE plus atom) w łącznej produkcji energii elektrycznej Polska zajmowała w 2022 roku przedostatnie miejsce w UE. W kolejnym roku udział OZE w produkcji krajowej energetyki znacząco wzrósł (do około 27%), lecz nie zmieniło to istotnie pozycji naszego kraju.
- Efektem niekorzystnego (mocno opartego na węglu) *energy mix* jest bardzo wysoka emisyjność CO₂ – widoczna zwłaszcza w sektorze elektroenergetycznym, gdzie różnice względem innych krajów członkowskich uległy wręcz w ostatnich latach niekorzystnym zmianom². Ponadto na niemal dwa razy wyższym poziomie niezmiennie kształtuje się również intensywność emisji CO₂ w polskim przetwórstwie.

1) Łączny wolumen emisji dwutlenku węgla w relacji do wartości dodanej 2) Trzeba jednak podkreślić, że tak silne pogorszenie omawianej relacji w sektorze energetycznym wynikało głównie z odmiennych trendów w zakresie samej wartości dodanej (mianownik wskaźnika)
 Źródło: BP Statistical Review of World Energy, Eurostat, Analizy Pekao

Główną przyczyną wysokiej emisyjności krajowego sektora przetwórczego nie jest przy tym przesunięcie jego struktury w stronę najbardziej energochłonnych, z natury mocno emisjogennych gałęzi. W wielu krajach UE ich udział jest wyższy.

Intensywność emisji CO₂ przetwórstwa przemysłowego¹ w Polsce na tle krajów UE o zbliżonym lub wyższym udziale najbardziej emisyjnych gałęzi przetwórstwa, 2022

Gramy / euro

Udział w wartości dodanej 5 najbardziej emisyjnych gałęzi przetwórstwa²

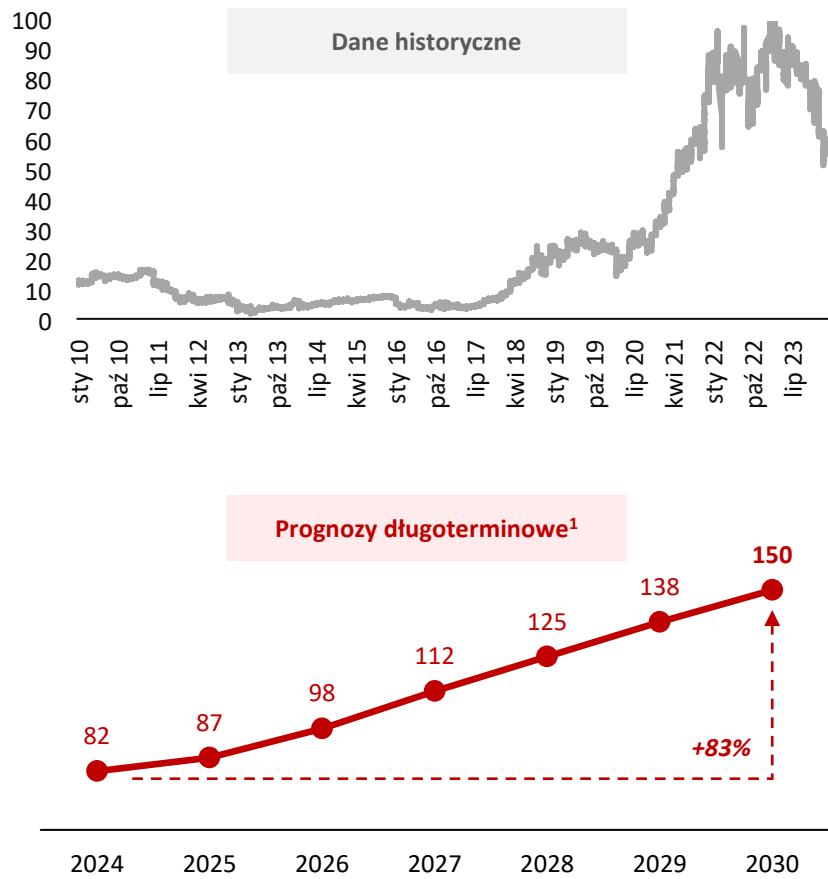

- Jednym z ważnych czynników, które wpływają na ponadprzeciętną intensywność emisji dwutlenku węgla w przemyśle jest jego struktura gałęziowa. Część sektorów przetwórczych z natury emituje bowiem znacznie więcej gazów cieplarnianych, gdyż determinuje to specyfika realizowanych przez nie procesów produkcyjnych (niemożliwe do uniknięcia tradycyjnymi metodami emisje procesowe).
- W przypadku Polski nie jest to jednak główny powód tak niekorzystnych wskaźników emisyjności. Udział 5 najbardziej emisjogennych gałęzi przetwórstwa w całkowitej wartości dodanej tego sektora jest bowiem w naszym kraju zbliżony do średniej unijnej. Jak pokazują zaś porównania europejskie, w wielu krajach Wspólnoty, w których udział tych branż jest wyższy lub zbliżony, intensywność emisji sektora przetwórczego jest wyraźnie niższa niż w Polsce.
- Główną przyczyną tak znacznych odchyleń od standardów unijnych pod względem emisyjności jest silne oparcie firm przemysłowych na paliwach kopalnych zarówno w przypadku własnych elektrowni (działających przy dużych zakładach), jak i procesu wytwarzania ciepła niezbędnego w wielu procesach przemysłowych. W dalszej kolejności decydują o tym także utrzymujące się niedomagania w zakresie szeroko rozumianej efektywności energetycznej (ponadmiarowe zapotrzebowanie na energię elektryczną i ciepłą).

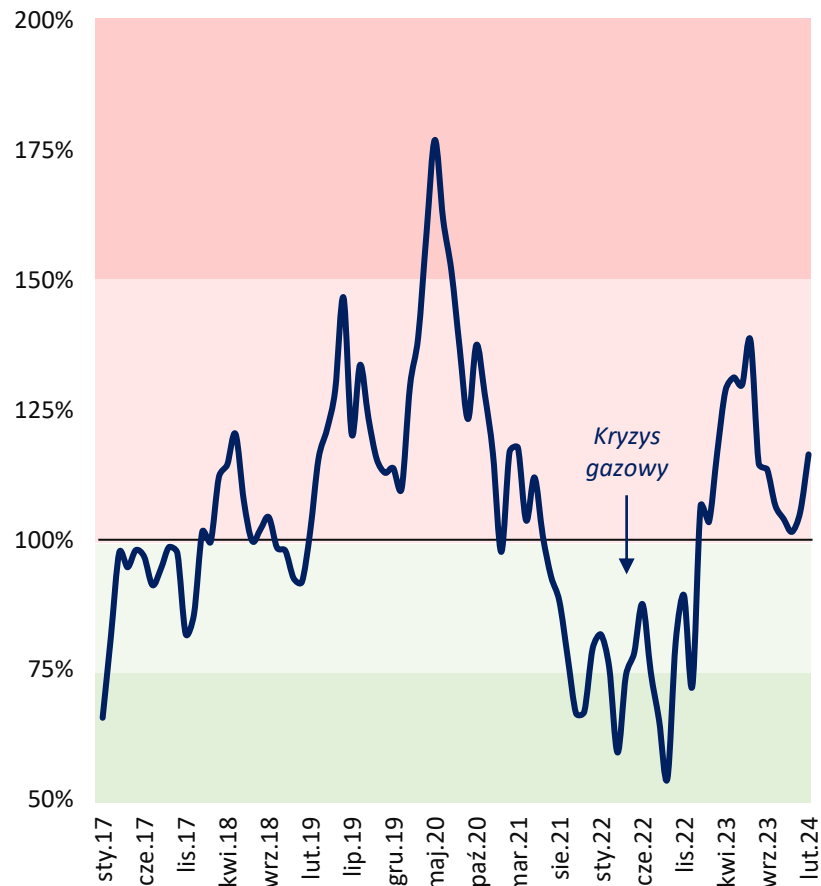
1) Wolumen emisji dwutlenku węgla w relacji do łącznej wartości dodanej sektora przetwórstwa przemysłowego 2) Przemysł metalurgiczny, chemiczny, rafineryjny, mineralny i papierniczy
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Tymczasem wysokie notowania uprawnień do emisji już teraz rzutują na koszty wytwarzania w przemyśle – zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio poprzez wyższe ceny energii (pochodzącej głównie z węgla).

Ceny unijnych uprawnień do emisji CO₂ (euro / tona),

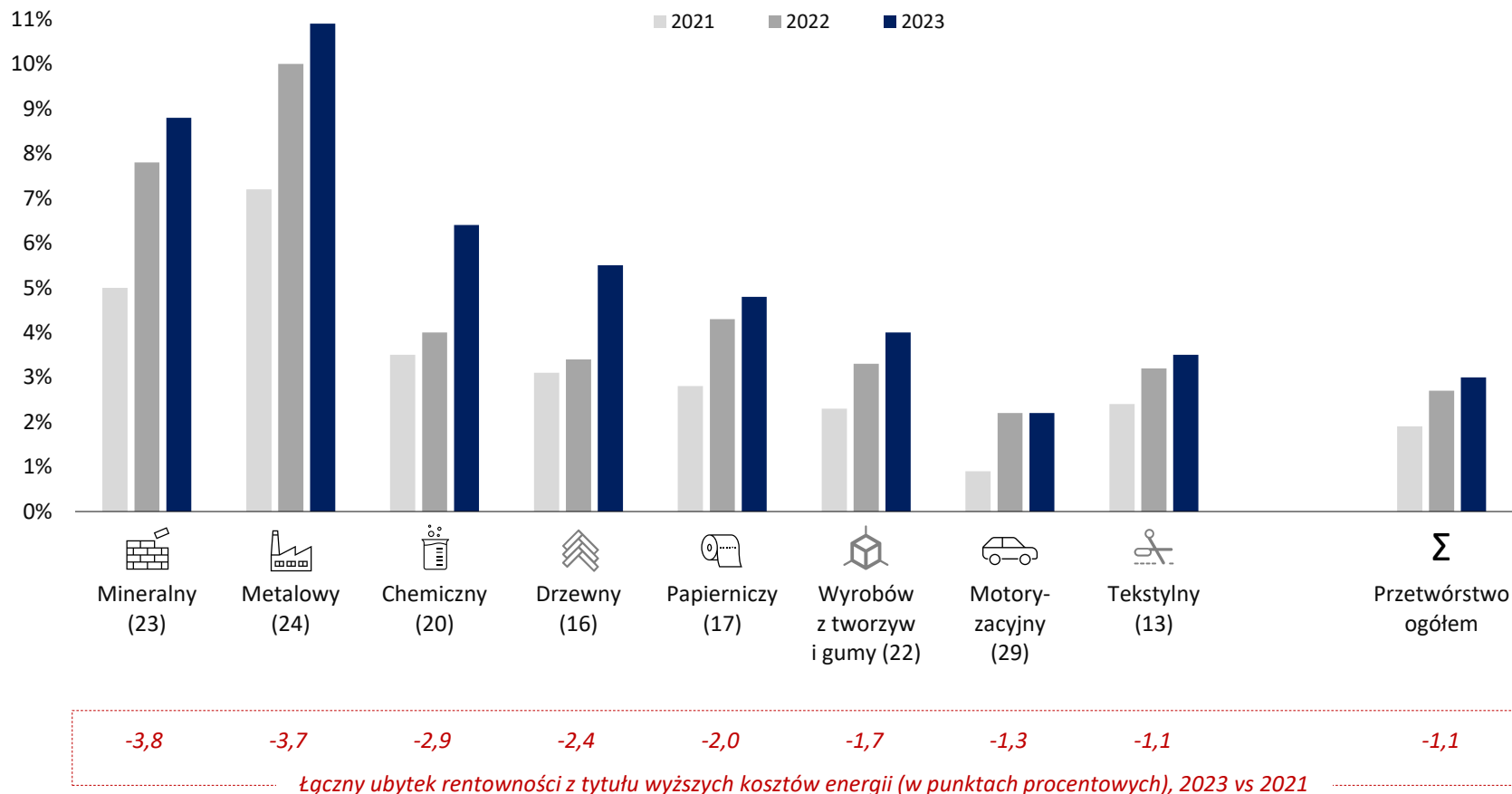
Ceny hurtowej energii elektrycznej w Polsce jako % średniej unijnej, 2017-2024

- Przeciągająca się w czasie transformacja energetyczna zaczyna coraz mocniej ciążyć na krajowym przemyśle z uwagi na pogarszającą się stronę kosztową. Wraz z zaostrzeniem polityki klimatycznej UE i ograniczeniem podaży unijnych uprawnień do emisji CO₂ ich ceny odnotowały po 2019 roku kilkukrotny wzrost, w 2022 roku ocierając się o barierę 100 euro za tonę. Choć w ostatnich kwartałach ceny kontraktów EUA odnotowały silną korektę, to jednak może ona mieć jedynie przejściowy charakter. Długoterminowe prognozy wskazują bowiem na ich konsekwentny wzrost do poziomu około 150 euro/t w 2030 roku.
- Rosnące notowania uprawnień do emisji siłą rzeczy odbijają się na kosztach działalności najbardziej emisyjnych gałęzi przetwórstwa, a co więcej – poprzez negatywny wpływ na ceny energii elektrycznej (wytwarzanej głównie z węgla) obciążają ekonomikę działalności większości branż krajowej gospodarki. Poza wyjątkowym okresem kryzysu gazowego Polska od kilku lat wykazuje wyższy od średniej unijnej poziom cen hurtowych energii elektrycznej, a w przeszłości bywały już nawet okresy kiedy były one najwyższe w całej UE. Brak szybszych postępów zielonej transformacji może więc skutkować trwałą „penalizacją” polskich firm z tytułu wysokiej emisyjności ich samych, a przede wszystkim krajowej energetyki.

Koszty energii w relacji do przychodów w wybranych gałęziach przetwórstwa przemysłowego¹, pierwsze 3 kwartały lat 2021-23

- Na negatywne efekty rosnących kosztów CO₂ oraz energii elektrycznej szczególnie narażone jest bezpośrednio wystawione na konkurencję międzynarodową przetwórstwo przemysłowe – zwłaszcza te jego gałęzie, których działalność ma mocno energochłonny charakter. To one najmocniej odczuły w ostatnich latach skutki kryzysu gazowego w postaci szokujących dla firm podwyżek cen energii i innych mediów.
- W całym przetwórstwie relacja kosztów energii do przychodów była w pierwszych 3 kwartałach 2023 roku o ponad 1 punkt procentowy wyższa niż w analogicznym okresie roku 2021. O tyle szacunkowo ucierpiała rentowność przeciętnej firmy przetwórczej z tytułu wyższych opłat za energię. W branżach, które ucierpiały najmocniej (wysoce energochłonna produkcja mineralna, metali czy chemiczna) ubytek ten wyniósł w tym czasie nawet aż 3-4 punkty procentowe. Warto podkreślić, że wśród sektorów, w których odczuwalna była w ostatnim czasie ponadprzeciętna presja kosztów energii na marże z działalności znalazły się także silnie eksportowe branże takie jak przemysł motoryzacyjny czy produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.
- Dalsze utrzymywanie się (czy nawet powiększanie się) różnic między Polską a innymi krajami UE w zakresie emisyjności sektora elektroenergetycznego może trwale wpływać na konkurencyjność polskiego przetwórstwa, a w konsekwencji hamować jego dotychczasowy dynamiczny wzrost.

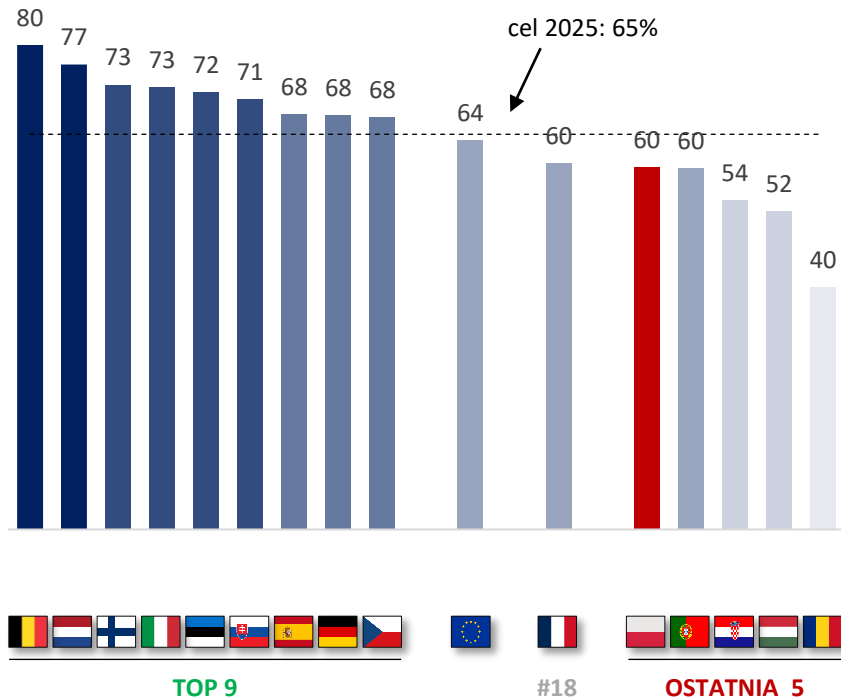
1) Dane dla firm o liczbie pracujących 50 i więcej osób
Źródło: Pont Info, Analizy Pekao

Kolejnym obszarem do dalszej poprawy jest gospodarka obiegu zamkniętego. Polska zalicza się do krajów najbardziej zagrożonych niezrealizowaniem unijnych celów ilościowych dotyczących recyklingu odpadów opakowaniowych w 2025 roku.

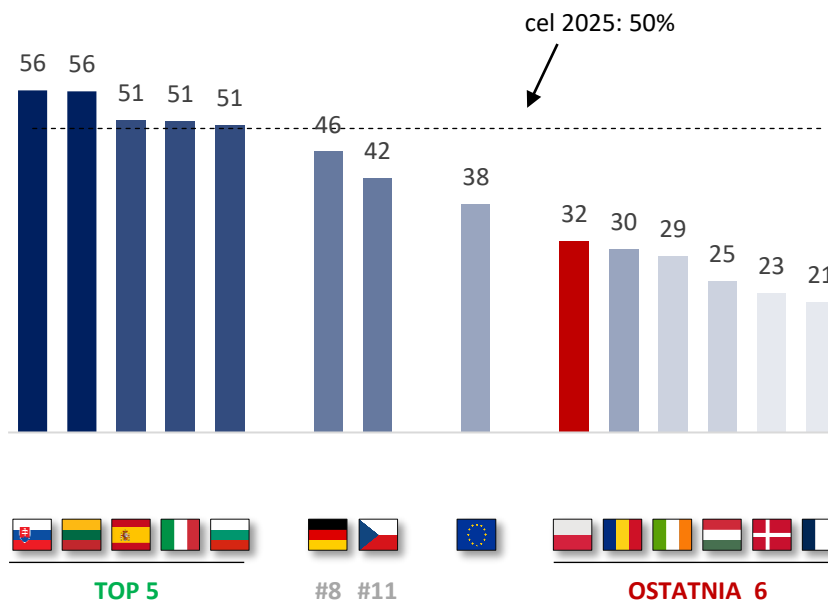
Realizacja wybranych celów odnośnie odpadów opakowaniowych i komunalnych w krajach UE-27 według stanu na 2020 r.¹

Wskaźniki recyklingu odpadów opakowaniowych

Wskaźniki recyklingu odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych

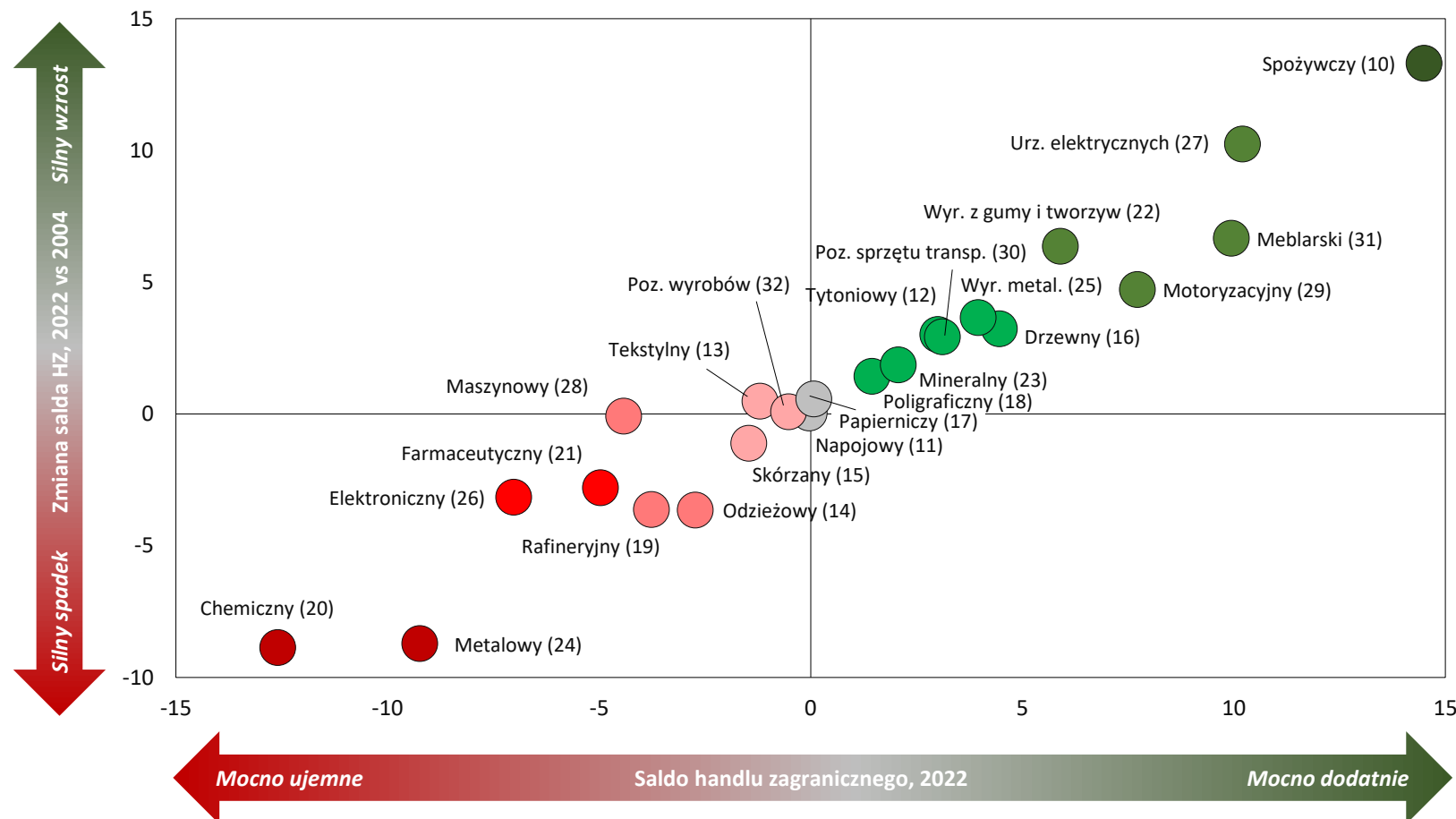

- Na tle opublikowanych w cze'23 przez Komisję Europejską wyników badania stanu realizacji celów w zakresie gospodarki odpadami – składają pesymistycznych w skali całej UE-27 – Polska wypadła słabo. Nasz kraj został wymieniony w gronie 10 państw UE-27, w przypadku których istnieje ryzyko, że nie osiągną one celów recyklingu odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych i komunalnych wyznaczonych na 2025 r.
- Z punktu widzenia przemysłu szczególnie problematyczne są zbyt niskie wskaźniki recyklingu odpadów opakowaniowych (problem dotyczy przede wszystkim opakowań z tworzyw sztucznych). Celem wymuszenia szybszych działań w tym obszarze na firmy narzucane będą bowiem coraz wyższe koszty w ramach tzw. rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP). Kosztowne dostosowania w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego z czasem wymuszać będą na polskich firmach także ich zagraniczni klienci (którzy sami związani są zobowiązaniami w tym zakresie, chociażby ze względu na wymogi ESG).
- W kontekście zaległości, jakie pozostają do nadrobienia w zakresie gospodarki odpadami z tworzyw sztucznych pomocne z pewnością nie są generalne niedomagania krajowego systemu w zakresie selektywnej zbiórki opakowań oraz wsparcia ponownego wykorzystywania produktów i opakowań.

1) Według danych z raportów o stanie realizacji celów recyklingu w państwach UE-27, opublikowanych przez Komisję Europejską w czerwcu 2023 r. Dla Polski dane za 2019 r. (najbardziej aktualne dostępne). Pominięto Luksemburg, Maltę i Cypr.
Źródło: Eurostat, Komisja Europejska, Analizy Pekao

Choć w całym okresie członkostwa Polski w UE istotnie wzmocniliśmy nasze główne specjalizacje przemysłowe, to jednocześnie pogłębiła się luka produkcyjna (względem lokalnych potrzeb) w kilku pozostałych obszarach.

Saldo handlu zagranicznego i jego zmiana od początku członkostwa Polski w UE w poszczególnych gałęziach przetwórstwa przemysłowego

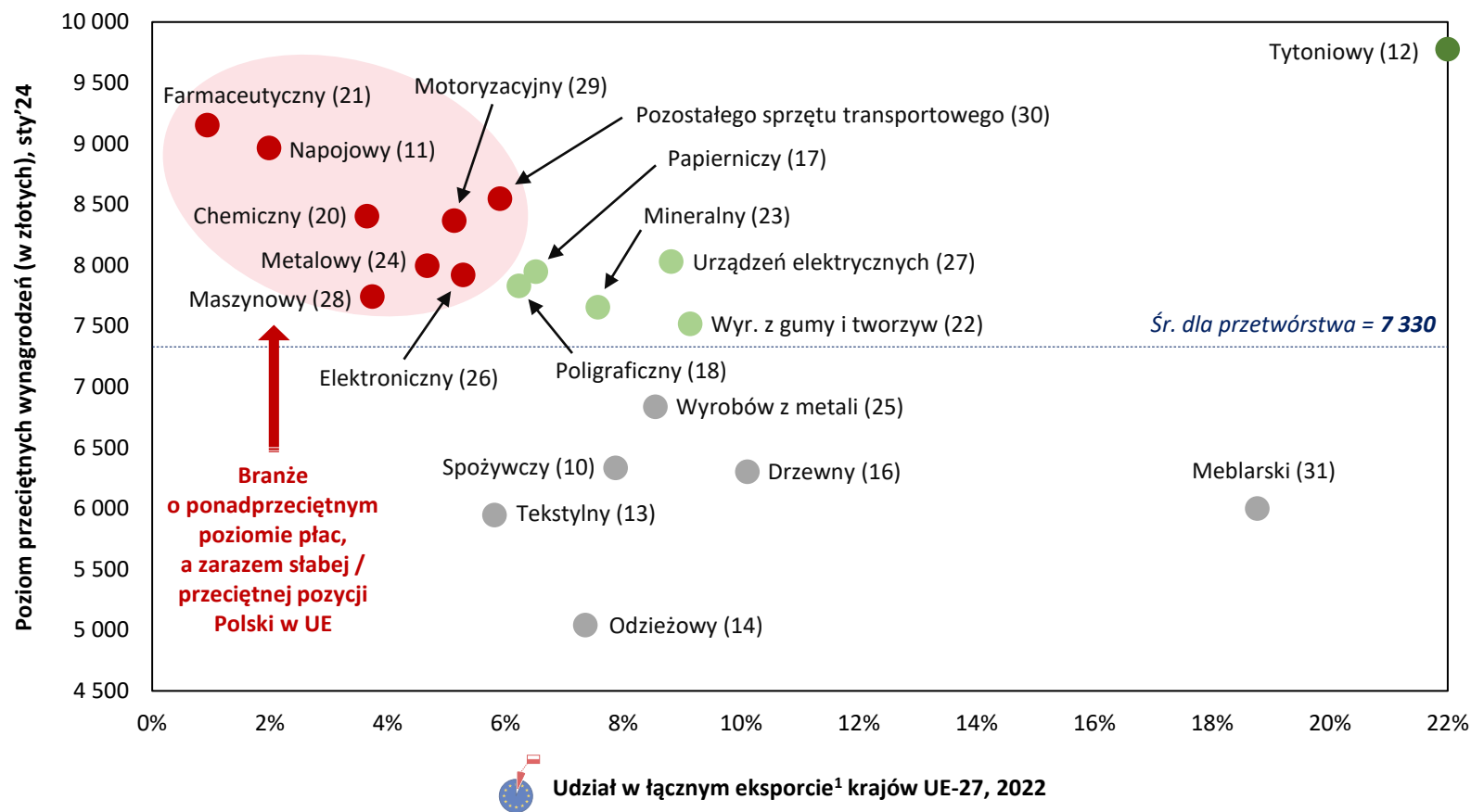

- Znaczący wzrost udziałów Polski w unijnym eksporcie, świadczy o dynamicznym tempie rozwoju gospodarczego na tle innych państw UE. W wielu sektorach udziały te są również odzwierciedleniem już teraz wiodącej roli naszego kraju w ramach Wspólnoty.
- Nie oznacza to jednak, iż nie brakuje sektorów, w których nie udało nam się przełamać pewnych barier rozwojowych, co pozwoliłoby na osiągnięcie porównywalnej pozycji w Europie, czy chociaż zaspokojenie potrzeb krajowego rynku. Zasadne wydaje się wręcz stwierdzenie, iż na przestrzeni dwóch dekad członkostwa Polski w UE w ramach większości branż przemysłowych doszło do wzmocnienia dotychczasowych nierównowag w bilansie handlowym naszego kraju. W sektorach, w których wykazywaliśmy nadwyżki, znacząco je zwiększyliśmy, natomiast w branżach charakteryzujących się deficytem w większości przypadków doszło do jego silnego pogłębienia.
- Wśród „nadwyżkowych” sektorów znalazły się nie tylko branże pracochłonne i kapitałochłonne, ale też niektóre z tych zaliczanych do zaawansowanych technologicznie (sprzęt transportowy, urządzenia elektryczne), gdzie pełnimy głównie rolę podwykonawców dla koncernów zachodnioeuropejskich. W pozostałych branżach wysokich technologii (chemiczna, farmaceutyczna, maszynowa, elektroniczna) saldo handlu zagranicznego jest jednak wyraźnie ujemne. Znaczny wzrost deficytu handlowego Polski miał ponadto miejsce w silnie energochłonnym przemyśle metalowym (spadek konkurencyjności), rafineryjnym (ograniczone moce produkcyjne vs szybko rosnący park pojazdów) oraz lekkim (import z Azji).

Polska specjalizuje się na ten moment w obszarach przetwórstwa przemysłowego, w których średni poziom wynagrodzeń jest relatywnie niski. Wciąż brakuje podaży pracy w branżach oferujących wyższe płace.

Udział Polski w unijnym eksporcie poszczególnych gałęzi przetwórstwa przemysłowego na tle średniego poziomu wynagrodzeń w tych branżach

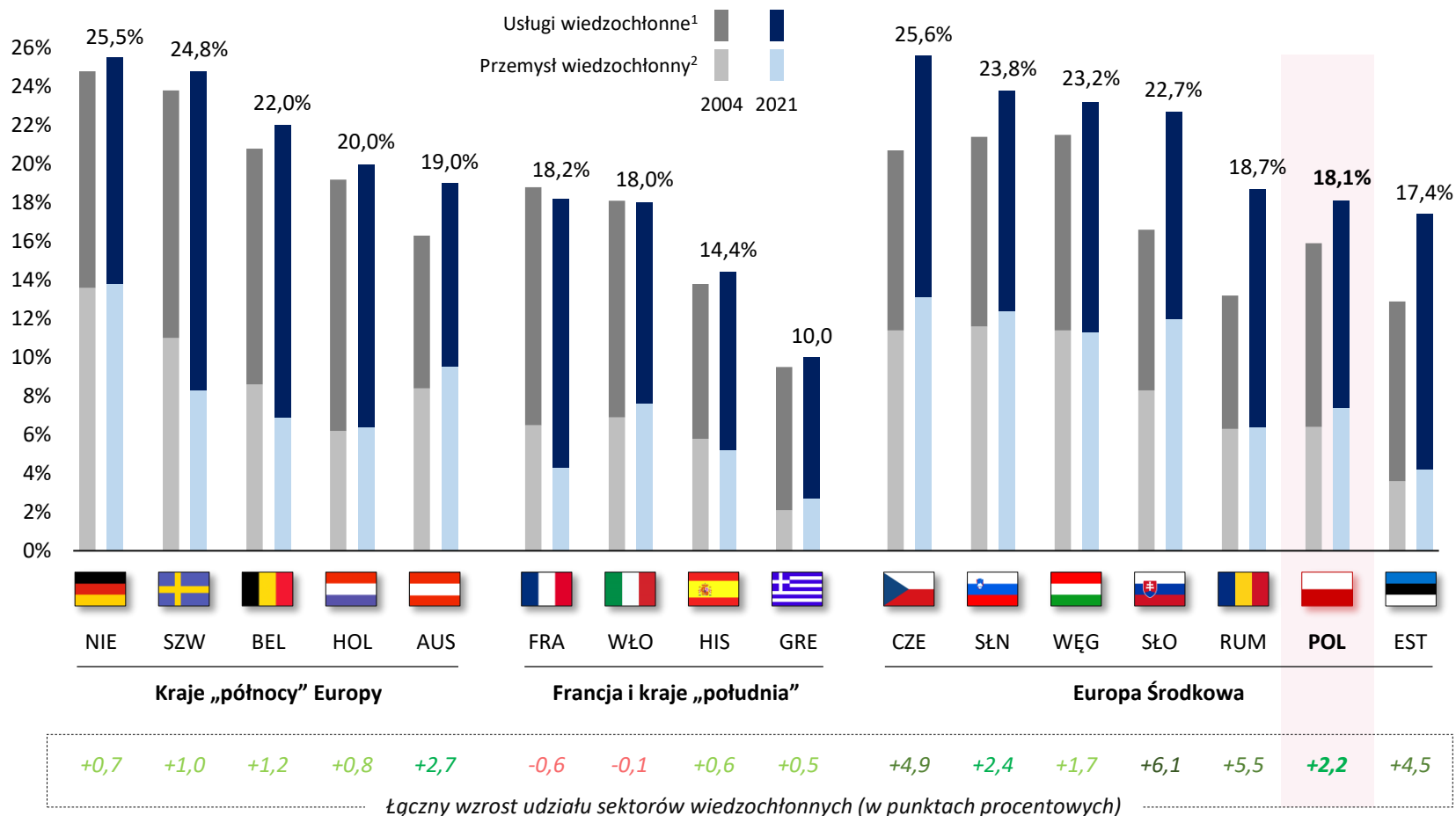

- O ile okres ostatnich 20 lat wykorzystaliśmy znakomicie, jeśli chodzi o rozwój sektora przetwórczego (w dużym stopniu będącego „papierkiem lakmusowym” konkurencyjności międzynarodowej kraju), o tyle jego obecna struktura gałęziowa jest generalnie niekorzystna z punktu widzenia poziomu dochodów ludności oraz wyzwań związanych z demografią i jej wpływem na rynek pracy. Większość branż, w których Polska posiada silną pozycję w ramach przemysłu unijnego to sektory o relatywnie niskim bądź co najwyżej przeciętnym poziomie płac. Tymczasem w obszarach oferujących najbardziej atrakcyjne miejsca pracy pozycja międzynarodowa naszego kraju jest zdecydowanie słabsza.
- Dotyczy to zwłaszcza najbardziej zaawansowanych technologicznie gałęzi przetwórstwa. Szybszy rozwój tzw. sektorów wiodących pozostaje jednym z poważniejszych wyzwań, przed którymi stoi obecnie krajowa gospodarka, a zwłaszcza przemysł. Jest to obszar, w którym przewagi konkurencyjne krajów zachodnich są najbardziej ewidentne i trudne do zniwelowania. Podobna sytuacja panuje w obszarze niektórych zaawansowanych (i atrakcyjnych pod względem poziomu płac) usług, takich jak informacja i komunikacja czy działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie pozycja Polski w UE jest wciąż dość słaba (odleglesze lokaty z zestawieniu unijnych eksporterów, z relatywnie niskimi udziałami).

1) Pod uwagę wzięto zarówno handel wewnątrzspółnotowy, jak i sprzedaż poza UE. Wskaźnik w pewnym sensie odzwierciedla pozycję konkurencyjną Polski w ramach UE w danej branży
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Rolę takich branż w ostatnich dwóch dekadach bardziej niż Polska wzmocniły inne kraje naszego regionu, głównie poprzez skuteczniejszą politykę przyciągania inwestycji zagranicznych w tych obszarach.

Udział wiodzących sektorów przemysłowych i usługowych w PKB wybranych gospodarek UE, 2021 vs 2004

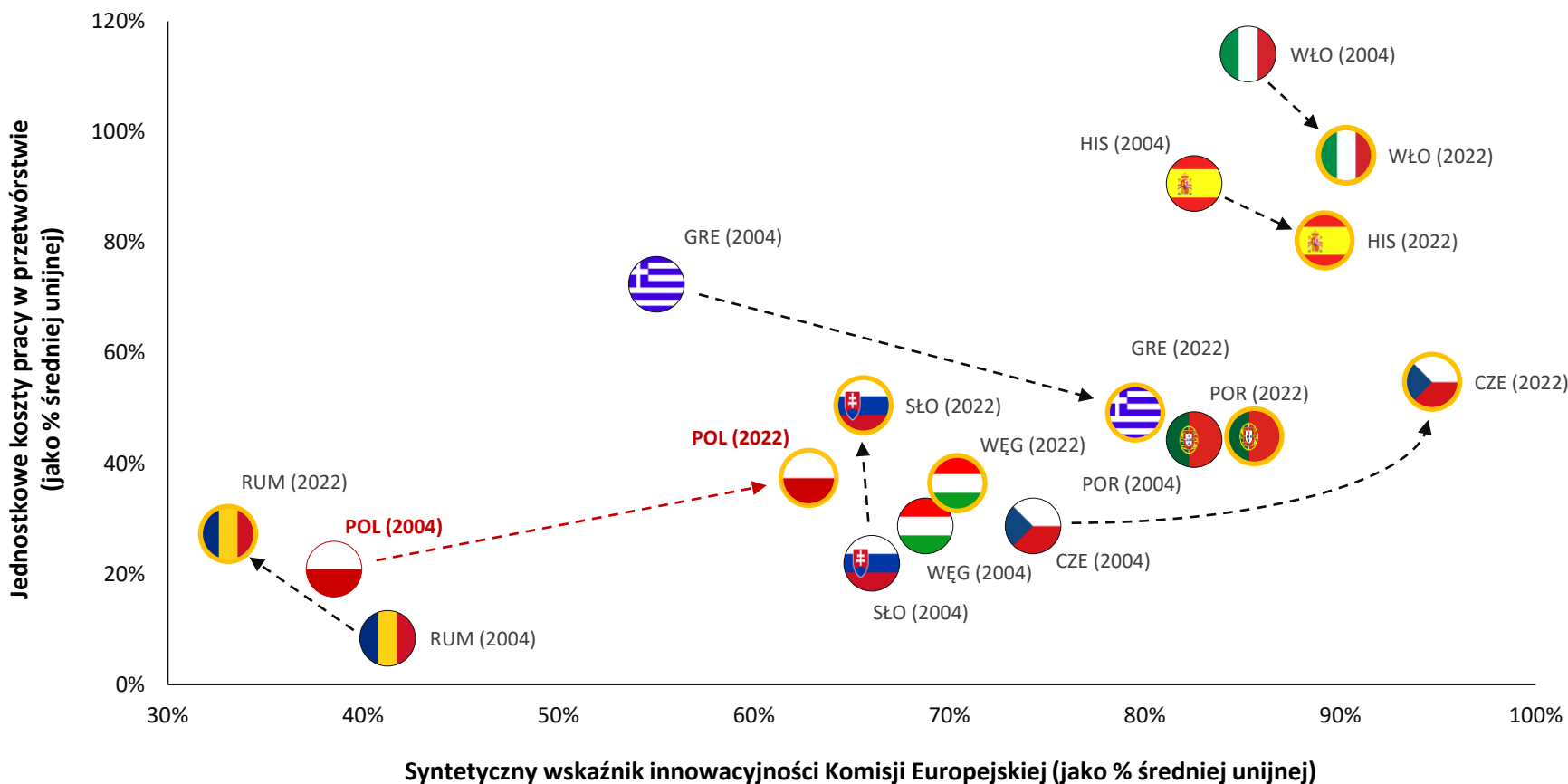

- Ze zwiększaniem udziału branż wiodących radziliśmy sobie do tej pory umiarkowanie dobrze. Od akcesji do UE wzrósł on w Polsce o ponad 2 punkty procentowe, tj. o więcej niż średnio w UE. Znaczenie wspomnianych branż dla polskiej gospodarki jest jednak wciąż relatywnie małe – ich udział w PKB wynosi niewiele ponad 18%, podczas gdy w niektórych najbardziej zamożnych gospodarkach Europy Zachodniej przekracza on wyraźnie poziom 20%.
- Większe sukcesy na polu rozwoju najbardziej atrakcyjnych sektorów gospodarki odnosiły w tym czasie inne nowe kraje członkowskie. W czterech z nich (pozostałe kraje Grupy Wyszehradzkiej oraz Słowenia) udział wspomnianych branż zalicza się do najwyższych w całej UE. W większości gospodarek naszego regionu Europy wzrost roli wiodących przemysłu i usług był zaś zdecydowanie silniejszy niż w Polsce. Dotyczy to m.in. Słowacji, Rumunii, Czech czy Estonii, gdzie łączny wzrost ich udziału w PKB wyniósł od 4 do nawet 6 punktów procentowych.
- Z jednej strony znacznie mniejszym niż Polska krajom regionu zwiększanie roli gospodarczej analizowanych sektorów przychodzi łatwiej, gdyż niekiedy decyduje o tym zdobycie zaledwie kilku dużych inwestycji zagranicznych. Nie da się jednak ukryć, że w przeszłości wpływ na to miała także skuteczniejsza i inaczej skonstruowana (oparta w większym stopniu o aspekty jakościowe niż ilościowe) polityka przyciągania inwestorów z innych państw. O tym jak ważny jest rozwój wspomnianych branż świadczy zaś przykład krajów południa Europy, które poczyniły w tym obszarze najmniejsze postępy, a które w pierwszej kolejności kojarzone są z pułapką średniego dochodu.

1) Sektor chemiczny, farmaceutyczny, elektroniczny, urządzeń elektrycznych, maszynowy, motoryzacyjny oraz pozostałego sprzętu transportowego 2) Informacja i komunikacja oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Pomimo znacznego wzrostu kosztów pracy w ostatnich latach konkurencyjność kosztowa Polski w ramach UE jest na ten moment raczej niezagrażona. Na korzyść Polski przemawia też stopniowe nadrabianie dystansu w zakresie innowacyjności.

Syntetyczny wskaźnik innowacyjności i przeciętne koszty pracy w przetwórstwie – Polska na tle wybranych krajów Europy Środkowej i południa strefy euro, 2022 vs 2004

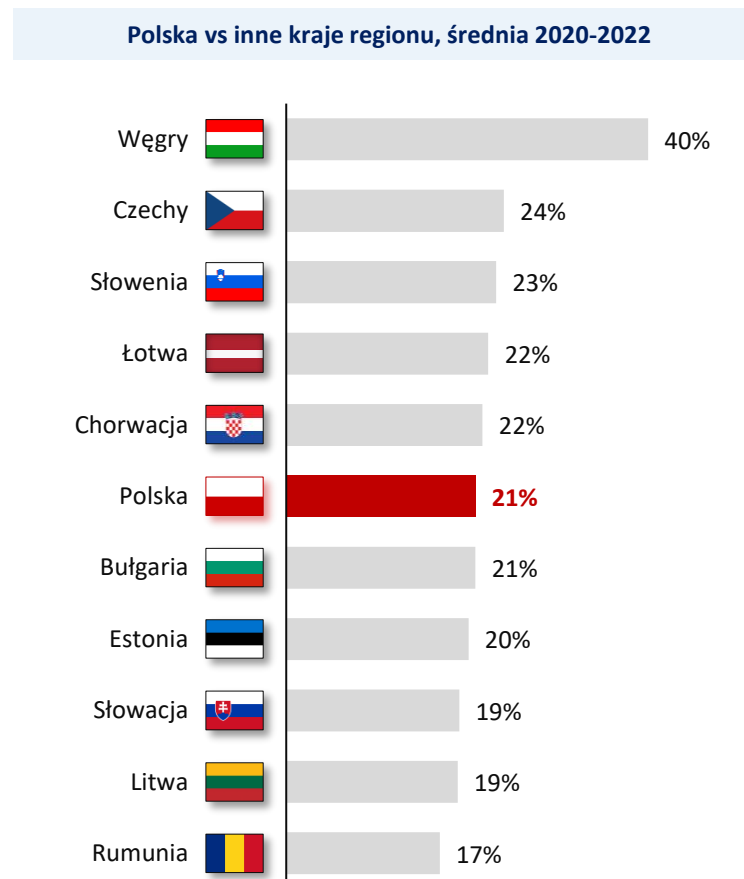
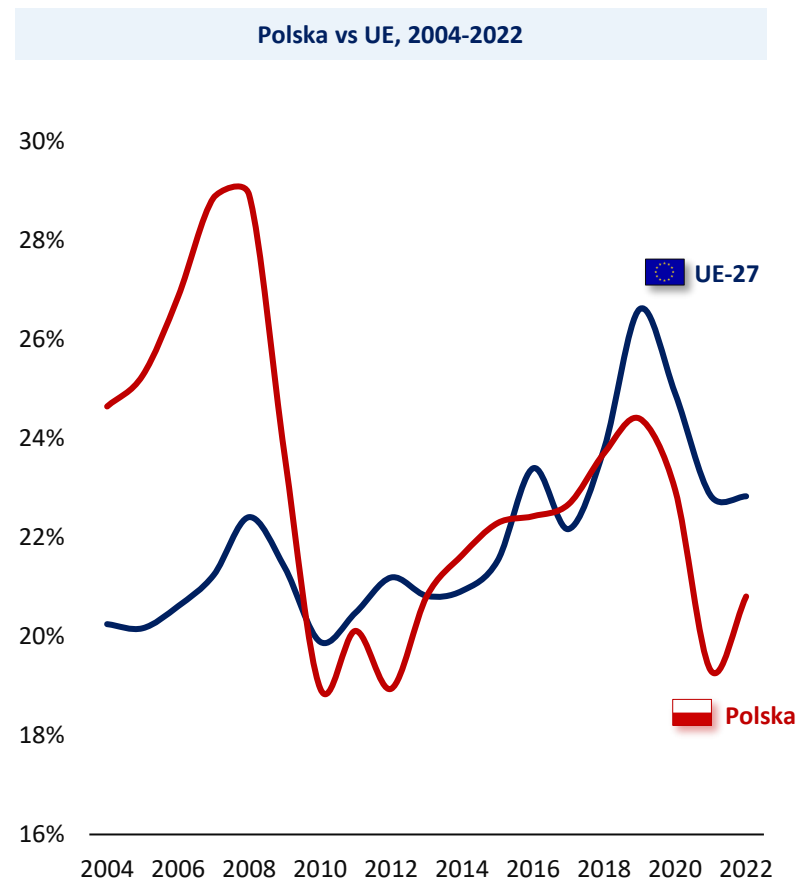

- Przy dotychczasowym modelu konkurowania coraz większym wyzwaniem dla polskiego przetwórstwa może być dynamiczny wzrost kosztów pracy, który w dłuższym horyzoncie czasowym będzie wspierany przez niekorzystne trendy demograficzne. Wydaje się jednak, iż na ten moment pozycja Polski jako bazy przemysłowej dla UE nie jest z tego powodu zagrożona. Różnice w poziomie kosztów płacowych między Polską a Europą Zachodnią uległy wprawdzie zmniejszeniu, lecz wciąż koszty te stanowią w naszym kraju niewiele ponad 1/3 średniej unijnej. Poza tym z silną presją płacową borykają się także inne kraje regionu (np. Rumunia, Słowacja czy Czechy). Co istotne, nasz kraj w świetle badań europejskich czyni również stopniowe postępy w obszarze innowacyjności. Od akcesji do EU Polska mocno zbliżyła się pod względem wskaźnika *EU Innovation Scoreboard* do części regionalnych konkurentów (Węgry, Słowacja), innych pozostawiając daleko w tyle (Rumunia).
- Problemem na ten moment nie wydaje się być także rosnąca (wskutek długoletniej stagnacji gospodarczej) konkurencyjność kosztowa krajów południa Europy. Dystans pod względem kosztów pracy do najważniejszych z nich (a zarazem najbardziej innowacyjnych) – Hiszpanii i Włoch – pozostaje duży. Z kolei na niekorzyść Grecji i Portugalii (o już porównywalnym do Polski poziomie kosztów pracy) przemawia przede wszystkim ich peryferyjna lokalizacja i brak silnego zaplecza przemysłowego.

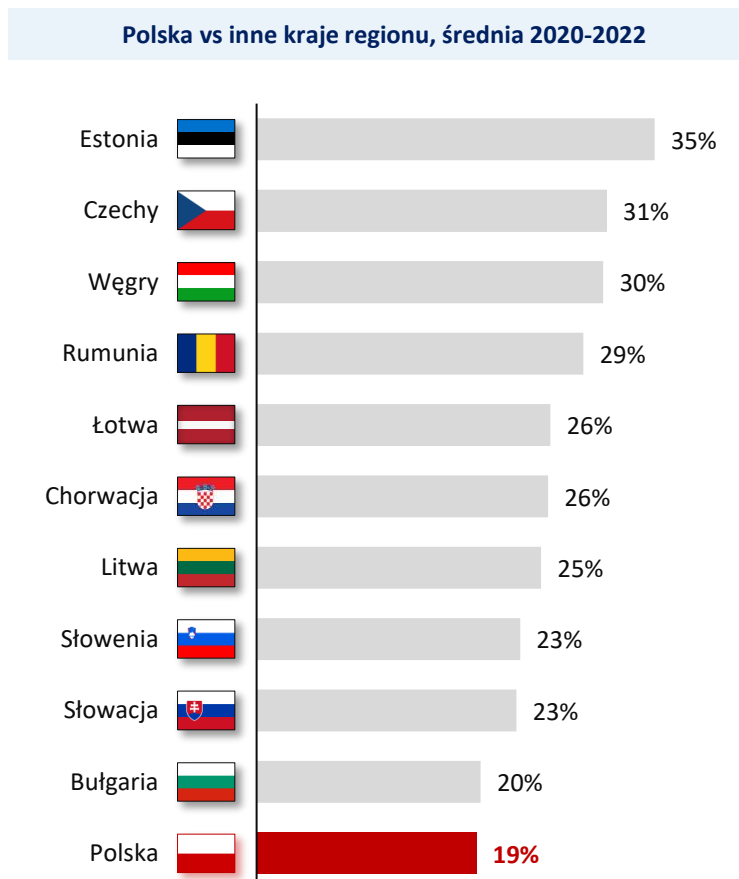
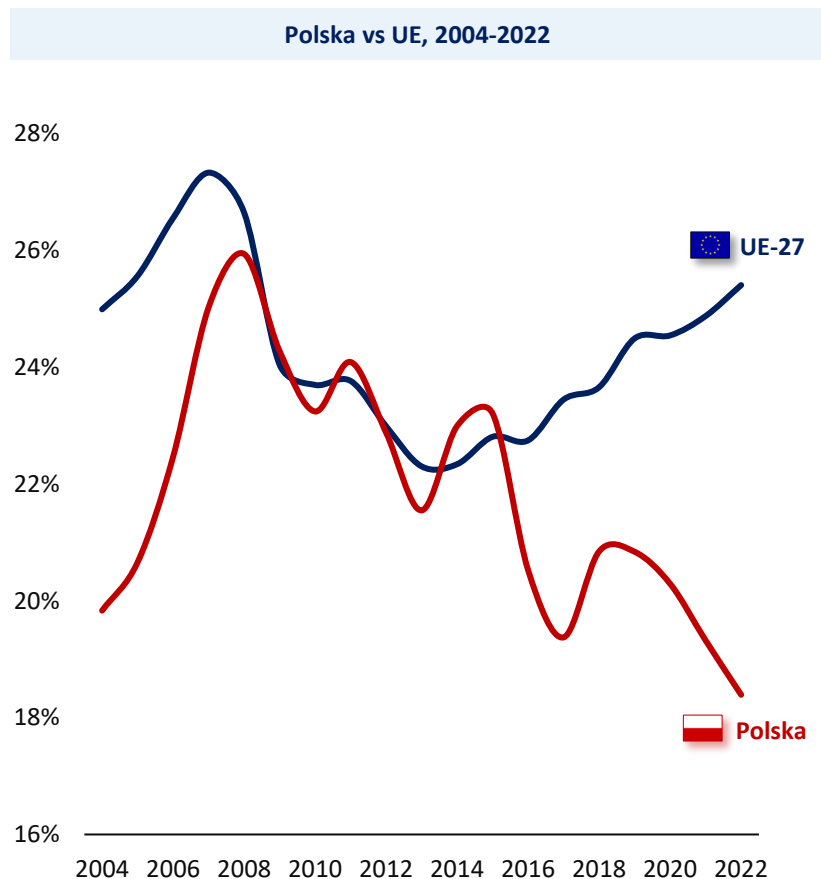
Choć inwestycje w polskim przetwórstwie na przestrzeni całego okresu członkostwa w UE notowały dynamiczny wzrost, ich relacja do wartości dodanej kształtowała się ostatnio poniżej średniej unijnej, a zwłaszcza niektórych innych krajów regionu...

Inwestycje w relacji do wartości dodanej sektora w przetwórstwie przemysłowym, Polska vs średnia UE i pozostałe kraje regionu

- Polska zaliczała się na przestrzeni ostatnich 20 lat do krajów notujących najwyższą dynamikę inwestycji w sektorze przetwórczym. Silny wzrost w tym obszarze był naturalną konsekwencją szybkiego rozwoju tej części krajowej gospodarki, stymulowanego przez rosnącą obecność koncernów zagranicznych (atrakcyjna lokalizacja dla ich działalności produkcyjnej), ale też postępującą ekspansję krajowych biznesów (zarówno na macierzystym, jak i w coraz większym stopniu na zagranicznych rynkach).
- Inwestycje w polskim przetwórstwie przemysłowym miały jak dotąd przede wszystkim charakter prorozwojowy (rozbudowa mocy produkcyjnych). Pewne niedociągnięcia utrzymują się jednak w obszarze m.in. nakładów na maszyny i urządzenia (które do pewnego stopnia mają również związek z optymalizacją procesów produkcyjnych pod kątem jej większej automatyzacji).
- Ilustruje to dobrze relacja nakładów na środki trwałe do wartości dodanej w przetwórstwie. Po okresie dużej fali inwestycji w pierwszych latach członkostwa, kiedy to wskaźnik ten był wyraźnie wyższy niż w UE, przez większość ubiegłej dekady utrzymywała się ona na poziomie zbliżonym do średniej unijnej, by w ostatnich latach spaść wyraźnie poniżej przeciętnego poziomu wspólnotowego. Lukę w tym zakresie widać również porównując Polskę z niektórymi krajami regionu (w tym z Czechami, a zwłaszcza Węgrami). Intensyfikacja aktywności inwestycyjnej pozostaje jednym z pożądaných kierunków rozwoju polskiego przetwórstwa, zmagającego się z rosnącymi wyzwaniami ze strony rynku pracy.

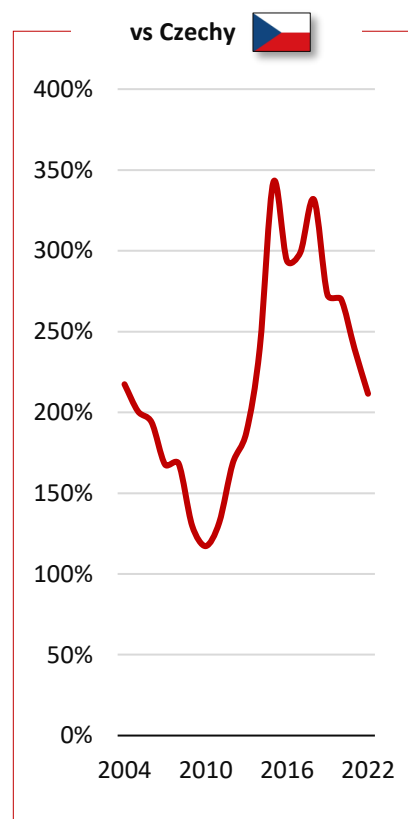
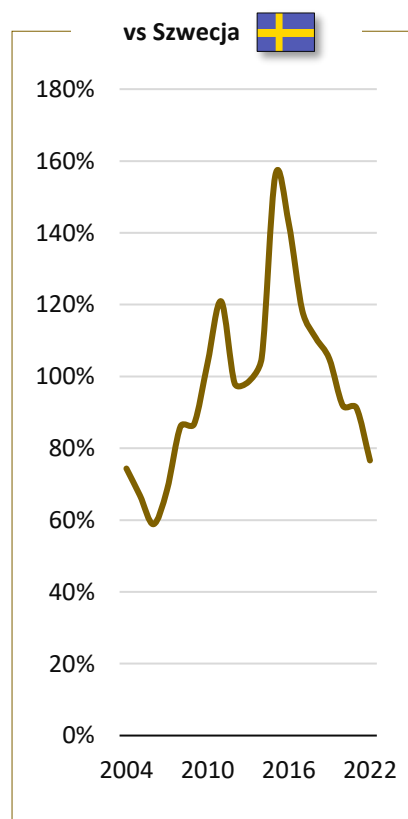
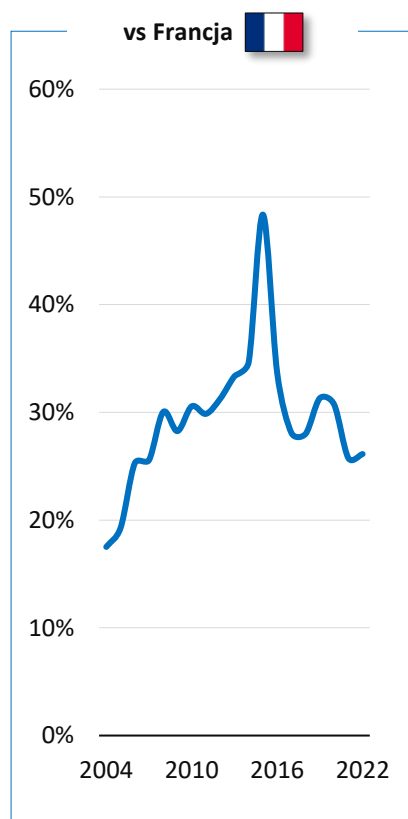
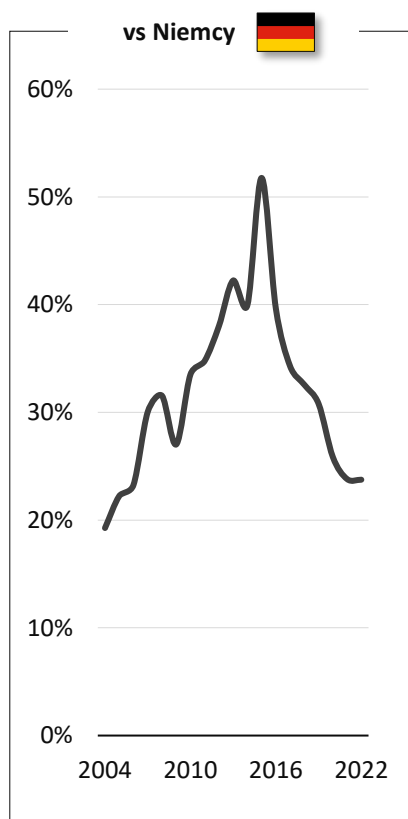
Inwestycje w relacji do wartości dodanej w sektorach innych niż przetwórstwo, Polska vs średnia UE i pozostałe kraje regionu

- Jeszcze większa luka inwestycyjna (mierzona relacją nakładów do wartości dodanej) występuje w pozostałej części polskiej gospodarki, reprezentowanej przez zwłaszcza przez sektory usługowe, ale też handel, budownictwo oraz pozostałe gałęzie przemysłu (w tym energetykę i górnictwo). Co więcej, od połowy ubiegłej dekady (gdy wskaźnik ten był w Polsce zbliżony do średniej unijnej), uległa ona wyraźnemu rozszerzeniu (silny wzrost omawianej relacji w UE vs jej duży spadek w naszym kraju). To jak niska jest aktywność inwestycyjna w omawianych obszarach najlepiej odzwierciedla fakt, iż w latach 2020-22 Polska wykazywała najniższy poziom analizowanego wskaźnika spośród wszystkich państw regionu i w ogóle drugi najniższy w całej UE (pod tym względem wyprzedziliśmy jedynie Grecję).
- O ile sektory inne niż przetwórstwo są co do zasady mniej eksponowane na konkurencję zagraniczną (ich produkty czy usługi są bowiem z natury mniej eksportowalne), o tyle relatywnie niski poziom inwestycji firm może w dłuższej perspektywie coraz bardziej rzutować na ich efektywność (zarówno pod kątem finansowym, jak i jakościowym) – tym bardziej, że będą one zmagać się z utrzymującą się presją ze strony niektórych czynników kosztowych (rosnące płace czy koszty energii). Broniąc się przed spadkiem marż mogą one również podejmować próby rekompensowania kosztów wyższymi cenami, co w ostatecznym rozrachunku będzie również negatywnie rzutować na konkurencyjność samego przemysłu. W wymiarze biznesowym może to zaś również oznaczać rosnące zagrożenie konkurencją zagraniczną, dotąd nieobecną na lokalnym rynku.

Co szczególnie niepokojące – z punktu widzenia zielonej transformacji – zastój inwestycyjny w ostatnich latach miał miejsce zwłaszcza w szeroko rozumianym sektorze energetycznym.

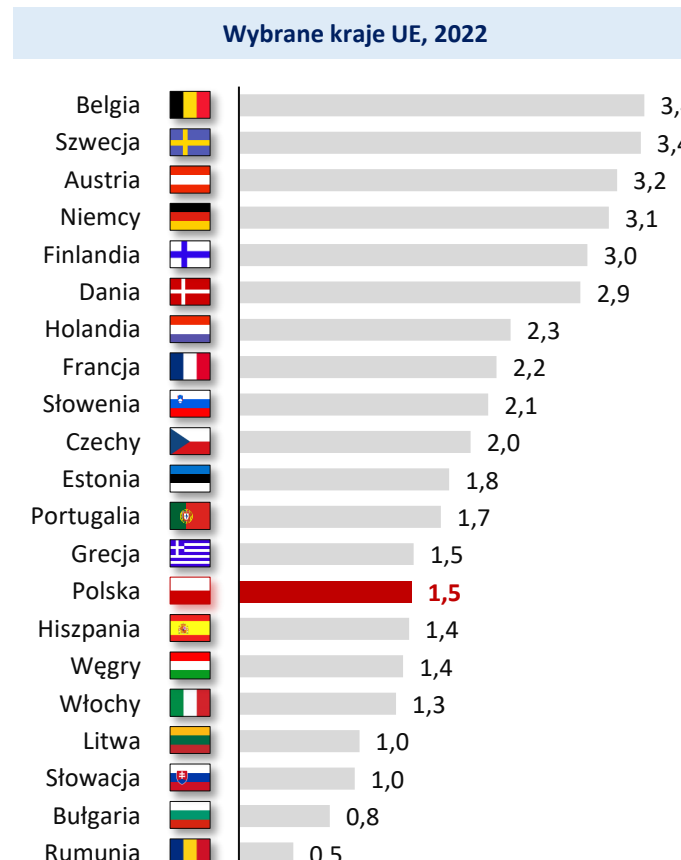
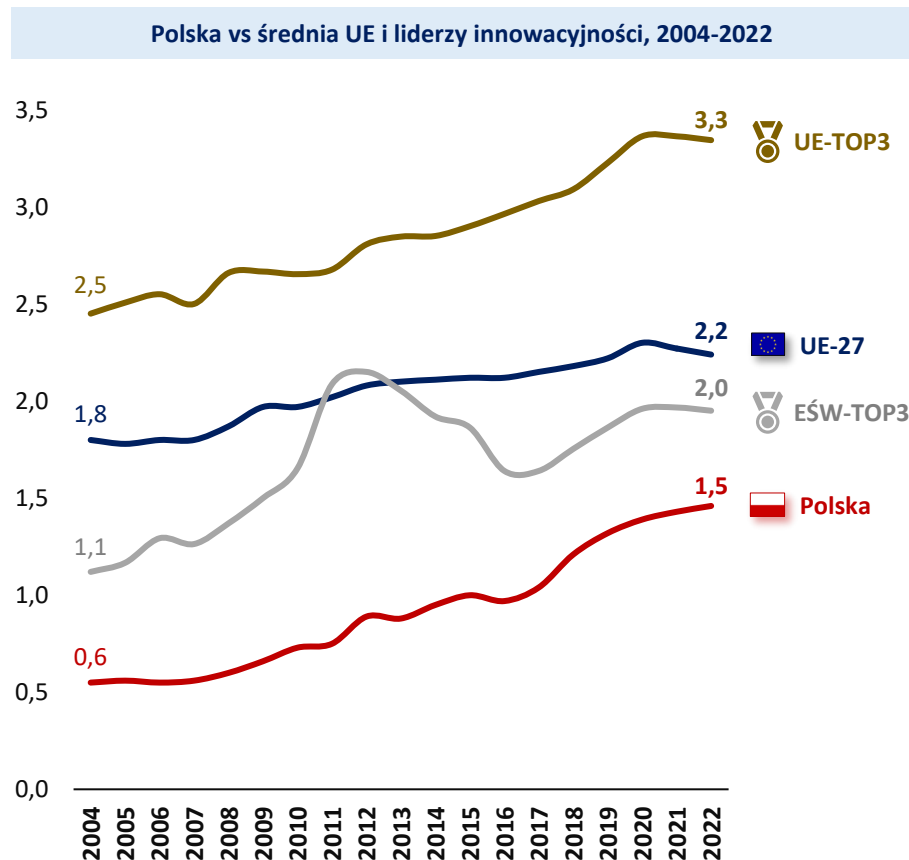
Nakłady inwestycyjne sektora energetyki, gazownictwa i ciepłownictwa w Polsce jako % nakładów tej branży w wybranych krajach UE, 2004-22

- Polska po akcesji do UE mocno inwestowała w rozwój sektora energetyki gazownictwa i ciepłownictwa. Inwestycje te wiązały się głównie ze zwiększaniem mocy produkcyjnych w konwencjonalnych technologiach (w tym węglowych) oraz rozwojem i modernizacją sieci elektroenergetycznych w związku z coraz większym popytem na energię ze strony dynamicznie rosnącej gospodarki. W pierwszej połowie ubiegłej dekady wysiłki inwestycyjne w tym obszarze nawet zintensyfikowane, co wiązało się m.in. z budową terminala LNG w Świnoujściu i startem „zielonych” projektów związanych z rozwojem mocy produkcyjnych w oparciu o odnawialne źródła energii.
- W efekcie swój dotychczasowy szczyt (na poziomie ponad 7 mld euro) inwestycje w analizowanym obszarze gospodarki osiągnęły dawno, bo w 2015 roku. Od tego czasu znajdowały się one w trendzie bocznym (nakłady w przedziale 5-6 mld euro), podczas gdy w wielu krajach UE (w tym największych) transformacja energetyczna uruchomiła rekordową falę projektów inwestycyjnych. Przykładowo w Niemczech pomiędzy 2015 a 2022 rokiem wzrosły one o 80%, we Francji o około połowę, zaś w Czechach w przybliżeniu o 1/3.

Pomimo widocznego progresu w ostatnich latach, wiele do zrobienia pozostaje także wciąż w obszarze działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw

Wydatki na badania i rozwój jako % PKB w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej¹

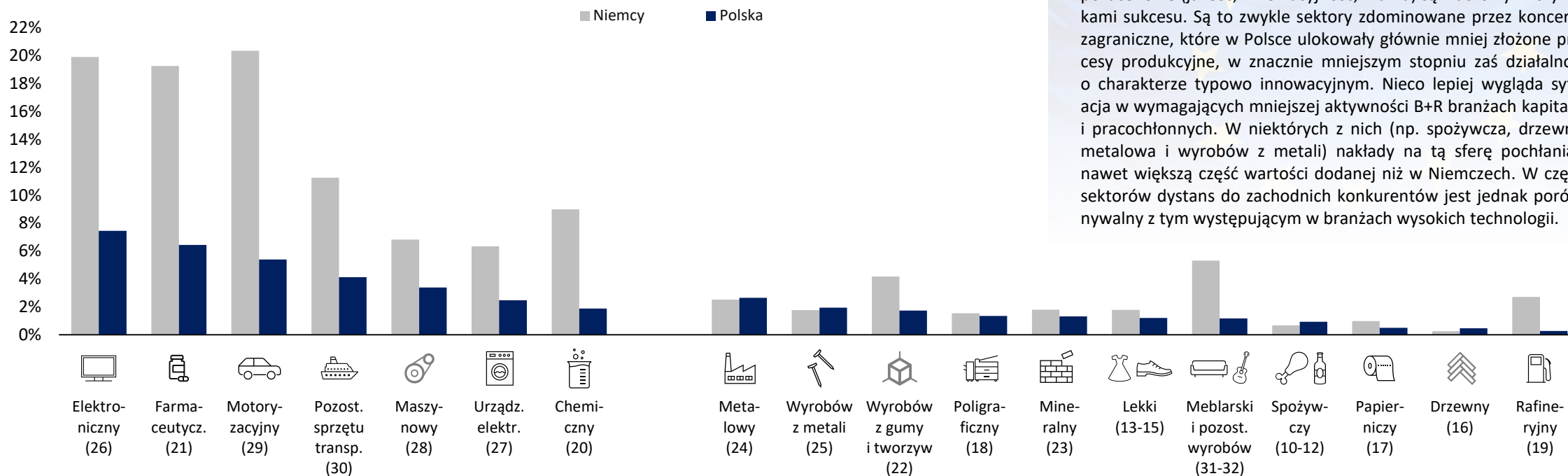
- Polska konsekwentnie zwiększa nakłady na badania i rozwój w tempie szybszym niż wzrost całej gospodarki. Od 2004 roku ich relacja do PKB wzrosła o blisko 1 punkt procentowy (do poziomu około 1,5% w 2022 roku), a proces ten przyspieszył zwłaszcza w okresie bezpośrednio poprzedzającym pandemię (2018-19).
- Dystans do średniej UE (około 2,2%) uległ wprawdzie w tym czasie pewnemu zmniejszeniu, jednak jest on wciąż dość wyraźny, nie wspominając o bardzo wysokich poziomach wskaźnika wykazywanych przez unijnych liderów (ponad 3% w 5 krajach Europy Zachodniej). Polska w działalności B+R wciąż ustępuje też najbardziej innowacyjnym gospodarkom naszego regionu (Słowenia, Czechy, Estonia), choć proces zwiększania nakładów na badania i rozwój uległ w nich jednak w ostatnich latach wyraźnemu wyhamowaniu. Informacją korzystną z punktu widzenia konkurencyjności międzynarodowej Polski jest natomiast fakt, iż w międzyczasie zdołaliśmy wyprzedzić pod tym względem duże kraje południa Europy (Hiszpania, Włochy).
- Intensyfikacja działalności badawczo-rozwojowej jest warunkiem niezbędnym poprawy innowacyjności polskiej gospodarki i przesuwania jej modelu w stronę silniej opartego na wiedzy, co jest szczególnie istotne w warunkach szynko rosnących płac (kosztów pracy). Obecnie na poziomie bliskim średniej UE jest relacja nakładów B+R do PKB ponoszonych przez ośrodki akademickie, luka w tym zakresie utrzymuje się jednak w wydatkach firm.

1) UE-TOP3: Belgia, Szwecja, Austria; EŚW-TOP3: Słowenia, Czechy, Estonia
 Źródło: Eurostat, Analizy Pekao

Znaczna luka w wydatkowaniu na badania i rozwój występuje zwłaszcza w sektorach wysokich technologii, ale też w niektórych branżach, w których Polska wykazuje silną specjalizację (wyroby z tworzyw sztucznych, meble i pozostałe wyroby).

Wydatki na badania i rozwój jako % wartości dodanej w wybranych gałęziach przetwórstwa – Polska vs Niemcy

Luka w nakładach firm na badania i rozwój względem unijnych liderów (jako punkt odniesienia przyjęto Niemcy) jest szczególnie duża w wiodących gałęziach przemysłu, gdzie aspekty pozacenowe (jakość, innowacyjność, marka) są kluczowymi czynnikami sukcesu. Są to zwykle sektory zdominowane przez koncerny zagraniczne, które w Polsce ulokowały głównie mniej złożone procesy produkcyjne, w znacznie mniejszym stopniu zaś działalność o charakterze typowo innowacyjnym. Nieco lepiej wygląda sytuacja w wymagających mniejszej aktywności B+R branżach kapitało- i pracochłonnych. W niektórych z nich (np. spożywcza, drzewna, metalowa i wyrobów z metali) nakłady na tą sferę pochłaniają nawet większą część wartości dodanej niż w Niemczech. W części sektorów dystans do zachodnich konkurentów jest jednak porównywalny z tym występującym w branżach wysokich technologii.

Dystans do Niemiec (pp)

-12,5   -12,8   -15,0   -7,1   -3,4   -3,9   -7,1   +0,1   +0,2   -2,4   -0,2   -0,5   -0,6   -4,1   +0,3   -0,5   +0,2   -2,5

Sektory wiodące

Sektory kapitało- i pracochłonne

Nota prawna

Niniejsza publikacja (dalej „Publikacja”) przygotowana przez Departament Analiz Makroekonomicznych Banku Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna (dalej „Pekao S.A.”) stanowi publikację handlową i ma charakter wyłącznie informacyjny. Żadna z jej części nie stanowi podstawy do zawarcia jakiejkolwiek umowy lub powstania zobowiązania, w szczególności nie stanowi oferty w rozumieniu art. 66 Kodeksu Cywilnego. Publikacja nie stanowi rekomendacji udzielanej w ramach usługi doradztwa inwestycyjnego, analizy inwestycyjnej, analizy finansowej oraz innej rekomendacji o charakterze ogólnym dotyczącej transakcji w zakresie instrumentów finansowych, rekomendacji inwestycyjnej w rozumieniu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r, w sprawie nadużyć na rynku ani porady inwestycyjnej o charakterze ogólnym dotyczącej inwestowania w instrumenty finansowe, a informacje w niej zawarte nie mogą być traktowane, jako propozycja nabycia jakichkolwiek instrumentów finansowych, usługa doradztwa inwestycyjnego, podatkowego lub jako forma świadczenia pomocy prawnej. Publikacja nie została przygotowana zgodnie z wymogami prawnymi zapewniającymi niezależność badań inwestycyjnych i nie podlega żadnym zakazom w zakresie rozpowszechniania badań inwestycyjnych i nie stanowi badania inwestycyjnego.

Przedstawiona w publikacji analiza oparta jest na informacjach publicznie dostępnych – do jej sporządzenia nie wykorzystano żadnych informacji poufnych. Pekao S.A. dołożył należytej staranności w celu zapewnienia, iż zawarte informacje nie są błędne lub nieprawdziwe w dniu ich publikacji, jednak Pekao S.A. ani jego pracownicy nie ponoszą odpowiedzialności za ich prawdziwość i kompletność jak również za jakiegokolwiek szkody powstałe w wyniku wykorzystania niniejszej publikacji lub zawartych w niej informacji. Pekao S.A. nie udziela w odniesieniu do niniejszej publikacji żadnych gwarancji, wyraźnych ani dorozumianych, dotyczących wartości handlowej, przydatności do określonego celu lub nienaruszania własności intelektualnej lub innego nienaruszania praw.

Niektóre treści objęte niniejszą publikacją mogą zawierać odesłania do stron internetowych i materiałów opracowanych przez podmioty trzecie. Pekao S.A. nie dokonuje weryfikacji takich stron internetowych i materiałów, w szczególności pod kątem ich prawdziwości i rzetelności zawartych w nich informacji, a wszelkie korzystanie z takich stron internetowych i materiałów następuje na wyłączne ryzyko i odpowiedzialność użytkownika. Odsyłanie przez Pekao S.A. w publikowanych treściach do zewnętrznych stron internetowych i materiałów nie oznacza również, że Pekao potwierdza lub podziela zawarte w nich poglądy i informacje.

Niniejsza publikacja może zawierać wypowiedzi prognozujące. Wypowiedzi te, oparte na bieżących planach, założeniach, ocenach, prognozach, oczekiwaniach oraz historycznych danych, jako odnoszące się do zdarzeń przyszłych są ze swej natury niepewne i obciążone ryzykiem błędu. Z tego względu nie stanowią one gwarancji przyszłych zdarzeń, sytuacji gospodarczej w ujęciu makroekonomicznym ani w odniesieniu do jakiegokolwiek konkretnego podmiotu lub grupy podmiotów, cen instrumentów finansowych lub jakichkolwiek przyszłych wyników i wskaźników finansowych. Wszelkie prognozy dotyczące poziomu kursów walutowych nie odnoszą się do instrumentów finansowych opartych o te kursy walutowe.

Informacje zawarte w tej publikacji są aktualne na datę utworzenia dokumentu i mogą ulec zmianie w przyszłości. Pekao S.A. nie zobowiązuje się do ich aktualizowania po dniu utworzenia dokumentu.

Pekao S.A. oświadcza, że jest animatorem rynku lub dostawcą płynności w odniesieniu do Skarbowych Papierów Wartościowych wyemitowanych przez Ministerstwo Finansów oraz dokonuje transakcji na Skarbowych Papierach Wartościowych na własny rachunek. Pekao S.A. na mocy zawartych umów pełni funkcję Dealera Rynku Pieniężnego oraz Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych.

Departament Analiz Makroekonomicznych jest wydzieloną jednostką organizacyjną, niezależną od jednostki zawierającej w imieniu Banku transakcje na instrumentach finansowych. Jednocześnie wprowadzone wewnętrzne rozwiązania administracyjne oraz bariery informacyjne mają na celu zapobieganie konfliktom interesów. Wynagrodzenie pracowników sporządzających Publikację nie jest i nie będzie bezpośrednio lub pośrednio powiązane z wynikami finansowymi uzyskiwanymi przez Pekao S.A. w ramach transakcji na instrumentach finansowych. Pracownicy sporządzający Publikację nie są zaangażowani kapitałowo w instrumenty finansowe będące przedmiotem Publikacji oraz nie pełnią żadnej funkcji w organach emitenta oraz nie otrzymują od niego wynagrodzenia. Zgodnie z najlepszą wiedzą pracowników sporządzających Publikację, nie występują powiązania, które mogłyby rodzić konflikt interesów.

Niniejsza publikacja nie jest przeznaczona do użytku prywatnych inwestorów. Decyzja inwestycyjna w odniesieniu do papieru wartościowego, produktu finansowego lub inwestycji powinna być podjęta na podstawie opublikowanego prospektu emisyjnego lub kompletnej dokumentacji dla papieru wartościowego, produktu finansowego lub inwestycji. Ostateczna decyzja zawarcia transakcji należy wyłącznie do inwestora. Pekao S.A. nie występuje w roli pośrednika ani przedstawiciela inwestora. Przed zawarciem każdej transakcji inwestor powinien, nie opierając się na informacjach przekazanych przez Pekao S.A., określić jej ryzyko, potencjalne korzyści oraz straty z nią związane, jak również w szczególności charakterystykę, konsekwencje prawne, podatkowe i księgowo-transakcyjne oraz konsekwencje zmieniających się czynników rynkowych, a także w sposób niezależny ocenić czy jest w stanie sam lub po konsultacjach ze swoimi doradcami podjąć takie ryzyko.

Nadzór nad działalnością Pekao S.A. sprawuje Komisja Nadzoru Finansowego.

Powielanie bądź publikowanie niniejszego dokumentu lub jego części bez pisemnej zgody Pekao S.A. jest zabronione.

Departament Analiz Makroekonomicznych

dr Ernest Pytlarczyk, CFA, Główny Ekonomista

☎ +48 724 417 216   ✉ ernest.pytlarczyk@pekao.com.pl

Zespół Analiz Sektorowych

Krzysztof Mrówczyński, Kierownik Zespołu

☎ +48 727 410 488   ✉ krzysztof.mrowczynski@pekao.com.pl

Paweł Kowalski

☎ +48 697 771 278   ✉ pawel.kowalski1@pekao.com.pl

Magdalena Placzek

☎ +48 887 217 554   ✉ magdalena.placzek@pekao.com.pl

Grzegorz Rykaczewski

☎ +48 727 412 986   ✉ grzegorz.rykaczewski@pekao.com.pl